

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
Факультет управління персоналом, соціології та психології**

Кафедра соціоекономіки та управління персоналом

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА
ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ**

**Менеджмент соціальної сфери
073 - Менеджмент**

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Розвиток волонтерського руху в Україні»

здобувача Стрілець Сніжани Сергіївни

Науковий керівник: PhD (ек.) Шандар Анна Михайлівна _____

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: доктор економічних наук,
професор Лопушняк Г.С. _____

Київ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет управління персоналом, соціології та психології

Кафедра соціоекономіки та управління персоналом

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Менеджмент соціальної сфери
073 - Менеджмент

ПОГОДЖЕНО

Керівник проєктної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

В.В. Кирилюк

(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Г.С. Лопушняк

(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 2023 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Стрілець Сніжані Сергіївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

заочної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему **«Розвиток волонтерського руху в Україні»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від " _____ " _____ 20__ р. № _____

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах: зарубіжних та вітчизняних наукових джерел, статистичних даних, державні та міжнародні документи, медіаматеріали.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретичні основи розвитку волонтерського руху в Україні (Назва розділу)
Розділ 2	Аналіз сучасного стану волонтерського руху в Україні (назва розділу)
Розділ 3	Перспективи розвитку волонтерського руху в Україні (назва розділу)
Об'єкт дослідження:	процеси розвитку волонтерського руху в Україні
Предмет дослідження:	теоретико-методичні основи розвитку волонтерського руху в Україні
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	полягає в узагальненні історичних аспектів виникнення волонтерства, систематизації його видів і напрямів, визначенні мотиваційних факторів провадження волонтерської діяльності

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Визначити історичні передумови виникнення волонтерського руху та проаналізувати інституційні засади його функціонування
У розділі 2	Проаналізувати напрями волонтерства в Україні, мотиваційні фактори участі волонтерстві на основі проведення соціологічного дослідження
У розділі 3	Обґрунтувати заходи активізації волонтерського руху в сучасних умовах

Завдання підготував
науковий керівник

(підпис)

А.М. Шандар

(ініціали, прізвище)

«23» жовтня 2023 р.

Завдання одержав
здобувач

(підпис)

С.С. Стрілець

(ініціали, прізвище)

«23» жовтня 2023 р.

Реферат

РОЗВИТОК ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Робота складається з 3 розділів, кожний з яких має по 3 підпункти. Перший розділ висвітлює теоретичні аспекти теми розвитку волонтерства в Україні, другий розділ є аналітичним, третій – рекомендаційним.

Обсяг дипломної роботи - 54 аркуша, включаючи список використаних джерел та додатки. У дипломній роботі є 7 таблиць, 7 рисунків. Під час написання використано 48 джерел. Робота містить 2 додатка.

Об'єктом дослідження є процеси розвитку волонтерського руху в Україні.

Мета бакалаврської роботи є в узагальненні історичних аспектів виникнення волонтерства, систематизації його видів і напрямів, визначенні мотиваційних факторів провадження волонтерської діяльності.

Завдання бакалаврської роботи:

- здійснити аналіз історичних джерел щодо перших проявів волонтерської діяльності в Україні;
- виділити ключові події та особистості, що сприяли становленню волонтерського руху в Україні;
- узагальнити теоретичні підходи до трактування волонтерства та його ролі у суспільстві;
- обґрунтувати організаційну структуру та роль волонтерських організацій в Україні;
- дослідити сфери та напрями діяльності волонтерів в Україні;
- визначити мотиваційні чинники, що спонукають людей до участі у волонтерській діяльності;
- обґрунтувати основні проблеми, з якими стикаються волонтерські організації в Україні;
- проаналізувати сучасні тенденції розвитку волонтерського руху в Україні;

- окреслити вплив соціальних мереж та медіа на розвиток та популяризацію волонтерського руху.

Вищезазначені завдання вирішуються за допомогою наступних методів дослідження: аналізу (для оцінки існуючих даних, тенденцій, результатів волонтерського руху в Україні), синтезу (для об'єднання різноманітних інформаційних джерел та поглядів для формування цілісного уявлення про розвиток волонтерського руху), статистичний (для зібрання, аналізу та інтерпретації статистичних даних щодо участі у волонтерській діяльності), історичний (для вивчення історії волонтерського руху в Україні, його етапів розвитку та впливу на сучасність), ілюстративний (за допомогою прикладів, ілюстрацій та конкретних сценаріїв, що підтверджують досліджені тенденції та результати, можна наглядно побачити статистичні дані та розуміти ситуацію), узагальнення (для формулювання власних висновків та гіпотез як фахівця щодо подальшого розвитку волонтерського руху в Україні).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дослідження розкриває нові аспекти та тенденції у розвитку волонтерського руху в Україні, що дозволяє краще розуміти його сутність і динаміку.

Практична значущість дослідження полягає у можливості використання отриманих результатів для управління волонтерськими програмами, розроблення стратегій розвитку цього руху та підтримки волонтерських ініціатив на практичному рівні, спрямованому на покращення соціальних та громадських процесів в Україні.

Ключові слова: волонтерський рух в Україні, волонтер, благодійництво, напрями волонтерства, особливості волонтерства, мотивація волонтерів, розвиток волонтерства, активізація волонтерського руху.

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу здобувача
факультету управління персоналом, соціології та психології
освітньо-професійної програми «Менеджмент соціальної сфери»
Стрілець Сніжани Сергіївни
на тему «Розвиток волонтерського руху в Україні»

1. Актуальність теми. Розвиток волонтерського руху набув якісно нового вираження в умовах повномасштабного вторгнення РФ в Україну, власне це й зумовлює актуальність проблематики поточного дослідження. Волонтерство як вид людської діяльності покликаний допомагати вирішувати критично важливі проблеми в суспільстві (соціальні, екологічні) на основі самоініціативи та соціальної згуртованості.

2. Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи. Структура та наповнення роботи характеризується послідовністю, зокрема окреслені у перших розділах проблеми знаходять вирішення в завершальному розділі. Зміст викладено в чіткій і логічній послідовності. Достатньо повно проаналізовано розвиток волонтерського руху через призму років. Добре підібрано інформацію для аналітичного розділу. У підсумку автор наводить пропозиції щодо посилення розвитку волонтерського руху на основі використання сучасних інструментів взаємодії у суспільстві.

3. Наявність самостійних розробок автора. У тексті прослідковується авторська позиція. Наявна наукова новизна. Запозичені матеріали досліджень, статистичні дані є підкріплені посиланнями на джерела використаної літератури.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій. Здобувачка представила авторське узагальнення розвитку волонтерського руху в Україні, обґрунтувала можливості розвитку волонтерства та його підсилення і активізацію за допомогою сучасних інструментів взаємодії в суспільстві – соціальних мереж та медіа комунікацій.

5. Наявність недоліків. Незначні недоліки в оформленні. Часом бракує висвітлення авторської позиції щодо написаного.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК. Подана робота є завершеним самостійним дослідженням, написана відповідно до вимог та допущена до захисту з оцінкою 54 бали.

Науковий керівник, PhD з ек.

“23” травня 2024 р.

Шандар А. М.

Рецензія

на кваліфікаційну бакалаврську роботу здобувача вищої освіти

Стрілець С.С.

(прізвище та ініціали)

на тему «Розвиток волонтерського руху в Україні»

Волонтерський рух в Україні зазнав значного розвитку в контексті соціальних і політичних змін, таких як Революція Гідності та конфлікт на Сході України. Волонтери відіграють ключову роль у підтримці соціально незахищених верств населення, допомозі військовим та переселенцям, а також у різних гуманітарних проектах, включаючи допомогу під час війни.

Якість проведеного дослідження.

Мета дослідження чітко сформульована і логічно впливає з актуальності теми, а завдання є конкретними та досяжними. Методи дослідження обґрунтовані і відповідають завданням дослідження.

Позитивні риси кваліфікаційної роботи .

Тема дослідження відповідає сучасним викликам та потребам суспільства. Робота ґрунтується на актуальній науковій літературі та містить всебічний огляд основних теорій, концепцій та попередніх досліджень.

Зауваження.

Немає

Практична значущість висновків і рекомендацій.

Висновки дослідження містять практичні поради та рекомендації для волонтерів щодо оптимізації їхньої діяльності та максимізації соціального впливу. Це включає рекомендації щодо підвищення ефективності волонтерських проектів, залучення нових волонтерів та підтримки та збереження існуючих.

Місце роботи та посада рецензента

ТОВ «ГРІНЕРА», директор

Науковий ступінь, учене звання (за наявності)

(підпис, ПІБ)

Підпис засвідчую: Директор

(посада, підпис)

Місце печатки організації, де працює рецензент

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи розвитку волонтерського руху в Україні.....	6
1.1 Історичні передумови розвитку волонтерського руху в Україні.....	6
1.2 Волонтерство як соціальне явище.....	11
1.3 Інституційні засади функціонування волонтерського руху в сучасних умовах.....	20
РОЗДІЛ 2. Аналіз сучасного стану волонтерського руху в Україні.....	25
2.1 Особливості та напрями волонтерства в Україні.....	25
2.2 Мотиваційні фактори участі у волонтерстві.....	28
2.3. Проблеми розвитку волонтерського руху в Україні.....	32
РОЗДІЛ 3. Перспективи розвитку волонтерського руху в Україні.....	37
3.1. Активізація волонтерського руху в сучасних умовах.....	37
3.2. Соціальні мережі та медіа – як сучасна активізація волонтерського руху.....	42
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	48
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

Актуальність теми. Тема волонтерського руху в Україні є дуже актуальною в контексті сучасних суспільних та економічних викликів. Розвиток волонтерського руху стає важливим чинником не лише соціальної підтримки, а й формування громадянського суспільства та ефективної взаємодії між громадянами, владою та неприбутковими організаціями.

Україна, як і інші країни, може зазнавати гуманітарні кризи та конфлікти. Розвиток волонтерського руху є критично важливим для надання допомоги та підтримки постраждалим в умовах кризи.

Волонтери можуть допомагати державним установам в реалізації соціальних проектів, що робить їхню роботу ефективнішою та взаємодію між секторами більш конструктивною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці дослідження волонтерського руху в Україні присвячені роботи багатьох вітчизняних науковців: Л.В. Кожуренка [1], О. Козака [2], Т.Л. Ляха [4], та А.О. Немченка [3], О.В. Кир'янової [33], А.М. Шандар [34]. Дослідження вчених розкривають сутність волонтерства, історичні передумови виникнення, його характеристики, види та напрями діяльності, цікаві кейси впровадження та реалізації та інші важливі питання розвитку волонтерського руху.

Мета дослідження полягає в узагальненні історичних аспектів виникнення волонтерства, систематизації його видів і напрямів, визначенні мотиваційних факторів провадження волонтерської діяльності.

Дослідження проявів волонтерської діяльності в Україні та її становлення включає виконання наступних **завдань**:

- здійснити аналіз історичних джерел щодо перших проявів волонтерської діяльності в Україні;
- виділити ключові події та особистості, що сприяли становленню волонтерського руху в Україні;

- узагальнити теоретичні підходи до трактування волонтерства та його ролі у суспільстві;
- обґрунтувати організаційну структуру та роль волонтерських організацій в Україні;
- дослідити сфери та напрями діяльності волонтерів в Україні;
- визначити мотиваційні чинники, що спонукають людей до участі у волонтерській діяльності;
- обґрунтувати основні проблеми, з якими стикаються волонтерські організації в Україні;
- проаналізувати сучасні тенденції розвитку волонтерського руху в Україні;
- окреслити вплив соціальних мереж та медіа на розвиток та популяризацію волонтерського руху.

Об'єктом дослідження є процеси розвитку волонтерського руху в Україні.

Предмет дослідження – теоретико-методичні основи розвитку волонтерського руху в Україні.

Методи дослідження. У ході дослідження використані різноманітні методи: аналізу (для оцінки існуючих даних, тенденцій, результатів волонтерського руху в Україні), синтезу (для об'єднання різноманітних інформаційних джерел та поглядів для формування цілісного уявлення про розвиток волонтерського руху), статистичний (для зібрання, аналізу та інтерпретації статистичних даних щодо участі у волонтерській діяльності), історичний (для вивчення історії волонтерського руху в Україні, його етапів розвитку та впливу на сучасність), ілюстративний (за допомогою прикладів, ілюстрацій та конкретних сценаріїв, що підтверджують досліджені тенденції та результати, можна наглядно побачити статистичні дані та розуміти ситуацію), узагальнення (для формулювання власних висновків та гіпотез як фахівця щодо подальшого розвитку волонтерського руху в Україні).

Наукова новизна, теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дослідження розкриває нові аспекти та тенденції у розвитку волонтерського руху в Україні, що дозволяє краще розуміти його сутність і динаміку.

Теоретична значущість полягає у поглибленні теоретичних знань про волонтерство та виявленні закономірностей його розвитку, що сприяє розширенню наукового розуміння цієї соціальної практики.

Методична значущість полягає у використанні різноманітних методів дослідження, які можуть бути застосовані для подальших досліджень у сфері волонтерської діяльності, зокрема для проведення подібних аналізів у інших контекстах чи країнах.

Практична значущість полягає у можливості використання отриманих результатів для управління волонтерськими програмами, розроблення стратегій розвитку цього руху та підтримки волонтерських ініціатив на практичному рівні, спрямованому на покращення соціальних та громадських процесів в Україні.

Характер виконання кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна бакалаврська робота виконана в ініціативному порядку.

Інформаційна база дослідження. Базою проведеного дослідження слугували наукові публікації українських і зарубіжних учених, присвячені питанням волонтерства, законодавчі та нормативні акти, офіційні статистичні дані.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

1.1 Історичні передумови розвитку волонтерського руху в Україні

На території сучасної України сліди зародження волонтерської діяльності прийнято шукати за часів давніх слов'янських общин, в яких основна форма допомоги безпосередньо проявлялась із громадських традицій.

Серед них були такі форми благодійності, як княжі банкети, де кожен, від жебраків до князів, міг внести свій внесок. Також поширеною була общинно-родова допомога та захист у межах роду, сім'ї, поселення. Деякі наукові діячі відзначають існування суспільно корисної праці під час Київської Русі. Такі традиції формували основу для подальшого розвитку волонтерства в регіоні.

За словами Л.В. Кожухаренко діяльність таких князів як Володимира Мономаха, Ярослава Мудрого, Володимира Великого, які завжди піклувалися про убогих, сиріт та вдів є особливо важливим доказом та історичним етапом утворення і розвитку благодійності [1].

За словами О. Козак, Володимир Великий доволі тісно пов'язаний з історією виникнення благодійного руху на території Київської Русі завдяки таким справам як: видача усього необхідного тим, хто цього потребував (їжі, одягу, навіть грошей); овдовілим жінкам, чоловіки яких загинули у бою, виплачував грошові податки та наділяв певною кількістю майна [2]. Також князь переймався про тих, хто подорожує через території Київської Русі, надаючи їм прихисток та необхідні речі.

У 996 році князь Володимир також видав указ про те, що всьому церковному духовенству наказано піклуватися про лікарні, притулки для бідних. Наказав створити спеціальні заклади освіти для убогих та сиріт.

А.О. Немченко виокремлює такі поняття благодійної діяльності в Київській Русі:

1) Допомога князів та інших заможних і знатних людей тим, хто потребує їх допомоги, а також поважне ставлення до них. Доброзичливість стосовно жебраків стала традицією, яку були унаслідковано в призмі позитивного історичного етапу розвитку України;

2) Держава виступала в ролі приватного благодійника, адже більшість пожертвувань були здійсненні завдяки особистому бажанню князів стати причетними до благодійної діяльності;

3) Розвиток церковно-монастирської та парафіяльної діяльності [3].

На підставі аналізу наукових досліджень Т. Л. Лях висновує, що волонтерство стало суттєвим аспектом соціального розвитку в Україні, що віддзеркалює впровадження християнства на Київській Русі. Цей процес сприяв зміцненню принципів милосердя та благодійності через конкретні дії [4].

Князі Київської Русі, козаки, сільські громади та меценати відіграли ключову роль у розвитку волонтерства в Україні. Це явище відродилося в 90-х роках XX століття, особливо активізуючись через будівництво соціальних служб для молоді.

Видно, що волонтерство в Україні не лише має давні коріння, але і є важливим складовим сучасного соціального життя. Ця думка підтримується науковими дослідженнями, які показують, як історичні події, такі як впровадження християнства та щедрість князів, вплинули на формування принципів милосердя і благодійності в українському суспільстві.

У подальшому розвитку волонтерського руху відзначається новий етап під час Литовсько-Польської доби, коли розпочався важливий етап благодійності, що став необхідною умовою формування національної держави.

Унікальність волонтерської діяльності православних братств проявлялася в їхньому не тільки безкорисливому допомогуванні бідним, сиротам і хворим, але й у власному зусиллі створювати освітні заклади, притулки, друкарні, шпиталі, а

також у відновленні церковних споруд. Це була не лише милосердна допомога, а й активна роль у формуванні соціальної інфраструктури, що відзначалася відданістю і величезним внеском у розвиток спільноти.

Князі Острозькі та Вишневецькі активно займалися громадськими справами, а українське козацтво допомагало потребуєчому населенню.

Згідно з дослідженням Л. О. Рощиної, ключовим фактором у розвитку приватної благодійності в Литовсько-Польській добі була активність різноманітних братств. Ця благодійна ініціатива відображала соціально-економічні, ідеологічні, військові та соціокультурні потреби суспільства того часу.

У 1397 році Ядвіга, дружина Ягайла, заснувала бурсу для студентів із литовських земель при Празькому університеті, вклавши значні кошти у цей проект. Іншим важливим прикладом є створення першої друкарні на теренах України у маєтку князя Острозького.

У кінці XVI ст. приватне друкарство і благодійна діяльність дворян стали важливими. Дружини вельмож опікувалися сиротами, а опіка над дівчатами з родин збіднілої шляхти стала традицією [5].

Зокрема, перше церковне братство, відоме як Успенське, з'явилося у Львові в 1585 році. Діяльність цього братства була благословенна Антіохійським патріархом Йоакимом, який затвердив статут в 1586 році.

У 1587 році Константинопольський патріарх Єремія визнав братство правом на ставропігію, надаючи йому автономію в церковних справах та пряму підпорядкованість патріархові. Це дозволило братству контролювати як духовні, так і світські питання.

У наступних роках церковні братства виникали в різних містах та населених пунктах:

- 1589 році - у Рогатині;
- 1591 році - у Городку;
- 1592 році - у Комарні;

- 1615 році - у Києві;
- 1617 році - у Луцьку, а також в інших місцевостях.

Братства, переважно міщанського походження, засновувались також з участю духовенства та шляхти. Деякі їхні ініціативи відповідали тенденціям Європейської Реформації, включаючи вибірковість священницького складу та поширення освіти через власні зусилля [6].

У козацьку добу волонтерська діяльність стала важливим елементом соціального життя. Гетьмани та інші впливові особистості активно займалися благодійною діяльністю, сприяючи будівництву релігійних, освітніх та культурних інституцій. Наприклад, Петро Могила заснував Києво-Могилянську колегію та відновив деякі церкви. Іван Мазепа спрямовував кошти на будівництво храмів, а Петро Конашевич-Сагайдачний надавав пожертви монастирям.

Коли ми розглядаємо Козацьку добу, мені здається, що її соціальна козацька педагогіка відображає глибоке вбудовання ідеї волонтерства у той соціокультурний контекст. Цей період в історії України показує, як захист індивідуальних прав і інтересів, співпраця для досягнення загального добробуту та обмін досвідом і знаннями для саморозвитку громади стали ключовими принципами, що визначали соціальні відносини та педагогічні практики того часу.

Ці історичні приклади відображають величезне значення соціальної взаємодопомоги та підтримки релігійних та освітніх установ в минулих епохах. Вони слугують свідченням про те, що волонтерство і благодійність завжди були неодмінною складовою української історії та культури. Полковник Михайло Миклашевський заснував Георгіївський собор у Видубицькому монастирі, міщанин Петро Гріш виділив кошти на будівництво церкви Миколи Притиска на Подолі та інші благодійні ініціативи. Усе це свідчить про широкий обсяг волонтерської діяльності, яка глибоко вплетена у соціальний та культурний контекст Козацької доби [7].

У XV–XVII століттях формувалася соціальна козацька педагогіка, що ґрунтувалася на захисті індивідуальних прав, співпраці та взаємодопомозі для загального добробуту. Цей період в історії України відображав важливі аспекти соціальної діяльності, включаючи підтримку слабких та обмін досвідом для саморозвитку громади, що суттєво вплинуло на пізніші соціальні практики та відносини у суспільстві [8].

Отже, основними періодами зародження благодійної діяльності на території України є шість етапів (рис. 1.1).

Період Київської Русі (X – XIII ст.)

- Цей період визначається в історії, як час зародження християнських традицій. Основними формами благодійної діяльності були княжі банкети, пожертви та допомога нужденним

Литовсько-Польська доба (XIV-XVI ст.)

- Благодійність в Україні полягала в допомозі бідним, сиротам і хворим. Князі, зокрема Острозькі та Вишневецькі, сприяли створенню шкіл, притулків, друкарень, шпиталів та церков. Громадська допомога була активною практикою того часу

Козацька доба (XVI – XVII ст.)

- У цей період гетьмани та інші заможні люди приєдналися до волонтерської діяльності. Також створювалися братства взаємодопомоги та здійснювалися інші

Період руїн (XVIII ст.)

- З військовими конфліктами, особливо з руїною, пов'язана велика кількість волонтерської діяльності, оскільки люди вносили свій внесок у відновлення покинутих міст

Імперська доба (XVIII – XIX ст.)

- Розвиток громадських організацій та філантропії, спрямований на різноманітні сфери, такі як освіта, медицина, соціальна допомога

Сучасна доба (XX ст. - сьогодні)

- Волонтерство стало ключовим елементом громадянського суспільства. Особливо діяльність активізувалась під час важливих історичних подій, таких як Незалежність України, Революція Гідності, антитерористична

Рисунок. 1.1 – Етапи розвитку волонтерської діяльності на території України
Джерело: розроблено автором на основі [5], [6], [7], [8]

Загалом за останні роки, українські волонтерські організації отримали великий резонанс завдяки своїй активній ролі в різних аспектах суспільного

життя та важливих подій. Волонтерство стало важливим чинником формування громадянського суспільства та сприяє підтримці різних сфер українського суспільства.

1.2 Волонтерство як соціальне явище

Найширше тлумачення феномену волонтерства включається у документах Організації Об'єднаних Націй, де волонтерство розглядається як внесок особи у розвиток благополуччя своїх сусідів і суспільства в цілому, який здійснюється поза межами власної професійної діяльності та ґрунтується на принципах безкорисливості та безоплатності [9, с. 2].

Це визначення, хоч і може здаватися узагальнюючим та неясним, все ж надає підстав для визначення конкретних принципів волонтерської діяльності.

По-перше, волонтерство спрямоване на досягнення благополуччя громади чи суспільства та є безперечною корисною діяльністю, орієнтованою лише на загальне благо та збагачення людського капіталу. Воно не має політичного або особистісного спрямування й базується на універсальних людських цінностях.

По-друге, навіть коли волонтер використовує свої професійні навички та потенціал, його діяльність не має ставити перед собою мету досягнення професійних або кар'єрних цілей. Волонтерство є вираженням безкорисливості та готовності служити іншим, незалежно від особистих користей.

По-третє, волонтерська діяльність є альтруїстичною та безоплатною, і волонтер повинен мати основне оплачуване заняття або інше джерело доходу, щоб забезпечити своє власне існування. Це відображає справжню сутність волонтерства як виразу доброчесності та готовності допомагати іншим у безкорисливій манері.

Можна стверджувати, що ці принципи волонтерської діяльності відображають глибокі моральні цінності. Волонтерство повинно бути

альтруїстичним та спрямованим на загальне благо, сприяючи розвитку співчуття та сприяючи соціальному прогресу.

Вчені з університету імені Д. Хопкінса, які протягом понад 20 років проводять дослідження волонтерської діяльності у всьому світі, висловлюють схожі погляди, визначаючи волонтерство як "комплекс заходів, реалізований у вільний від роботи час без будь-якої грошової компенсації".

За оцінками європейських дослідників, волонтерство є "сумою дій, які громадяни виконують одне для одного безоплатно зі своєї доброї волі" [10, с. 7]. Волонтерство, як засіб розвитку соціального капіталу, привертає увагу Й. Бейгбедера, який акцентує, що ефект волонтерства проявляється у "пробудженні потенціалу членів суспільства для покращення якості їхнього життя" [11, с. 104].

Дослідження, проведене американськими вченими Х. Анхейером та Л. Саламоном, підтверджує ці роздуми. Вони досліджували терміни, що визначають волонтерство в різних країнах, та показали, що англійський і американський терміни "volunteering", французький "voluntariat", італійський "voluntariato", шведський "frivillig verksamhet" і німецький "ehrenamt" мають відмінні історичні корені і культурні відтінки, хоча перекладаються англійською мовою схоже. Це свідчить про те, що концепція волонтерства має унікальні відмінності в кожній культурі і відображає особливості соціальних, історичних та етичних контекстів кожної країни. Такий аналіз підкреслює важливість розуміння місцевих контекстів для розвитку і підтримки волонтерських ініціатив та програм у різних країнах світу.

Їхні дослідження призвели їх до висновку, що в Великій Британії та Австралії волонтерство визнається як ключовий елемент громадянського суспільства, що функціонує як окремий сектор, незалежний від держави та бізнесу. У цих країнах волонтерство відіграє стратегічну роль у розвитку суспільства, забезпечуючи втілення різноманітних ініціатив та програм. У інших країнах дослідники акцентують увагу на волонтерстві як сфері соціальних послуг

і отримання суспільної користі від них. В цих контекстах волонтерство стає катализатором для покращення якості життя та розвитку спільнот.

Ці різні підходи до визначення волонтерства свідчать про його широкий спектр функцій і впливу на розвиток суспільства в різних країнах. У країнах з розвинутим громадянським суспільством волонтерство стає важливим елементом самостійного сектору, який доповнює діяльність державних і комерційних структур. У той час як у інших країнах волонтерство більше спрямоване на надання певних соціальних послуг і відіграє роль у поліпшенні якості життя населення та розвитку громадських ініціатив.

Дослідники вважають, що основою всіх визначень волонтерства є значущість волонтерської праці, яка включає кілька характеристик: вимірювання часу (повний або неповний робочий день волонтера), економічний аспект (чи отримує волонтер оплату за свою роботу), а також соціальний аспект (чи працює волонтер самостійно чи в організації) [9, с. 5-8].

О. Трубнікова визначає критерії волонтерства які дозволяють відокремити його від інших видів добровільної діяльності (рис. 1.2):

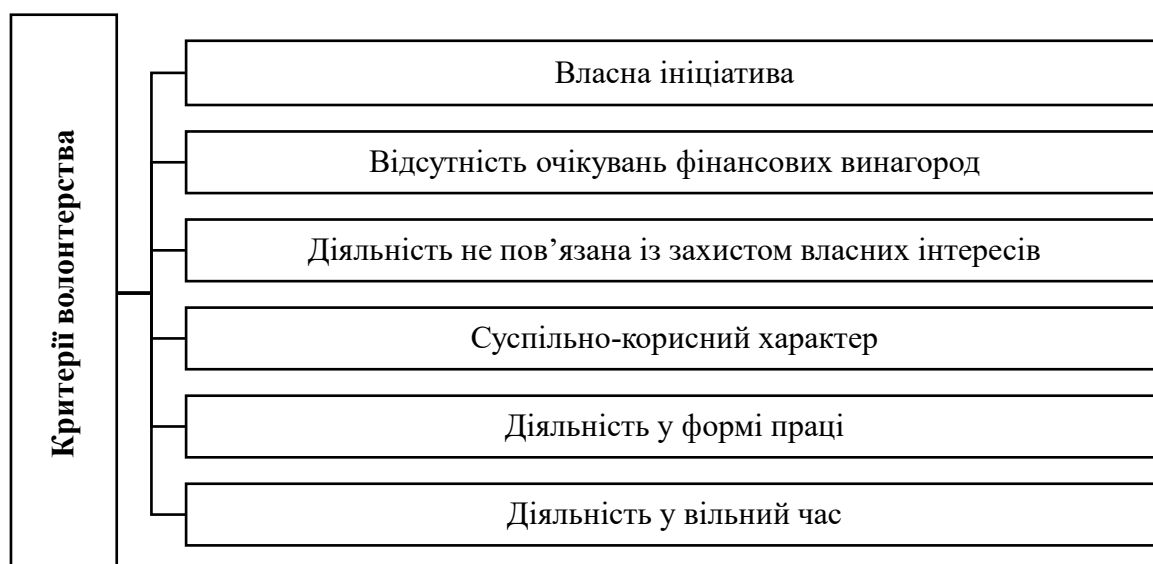

Рисунок 1.2 – Критерії волонтерства за підходом О. Трубнікової

Джерело: розроблено автором на основі [12, с 208]

Значущість волонтерства як форми діяльності, що отримує визнання в суспільстві, наочно відображається в поглядах М.С. Шерадена. Він розглядає

волонтерство як "послуги, надані у впорядкованій формі зі значною участю та внеском у місцеву, національну або глобальну спільноту, які визнаються та цінуються суспільством, із мінімальною грошовою винагородою для учасників" [13, с. 163].

Приймаючи до уваги, що волонтерство переважно здійснюється людьми, які мають основну зайнятість та віддають свій вільний час на цю діяльність, концепція волонтерства як серйозного форми дозвілля, яка була запропонована канадським соціологом Р. Стеббінсом, може бути повністю обґрунтованою. Це дозвілля характеризується епізодичною потребою продовжувати волонтерську діяльність, можливістю прикладати зусилля для переживання важливих моментів, досягнення цілей і участі в житті, а також наявністю багатьох тривалих переваг, як духовних, так і матеріальних (рис.1.3):

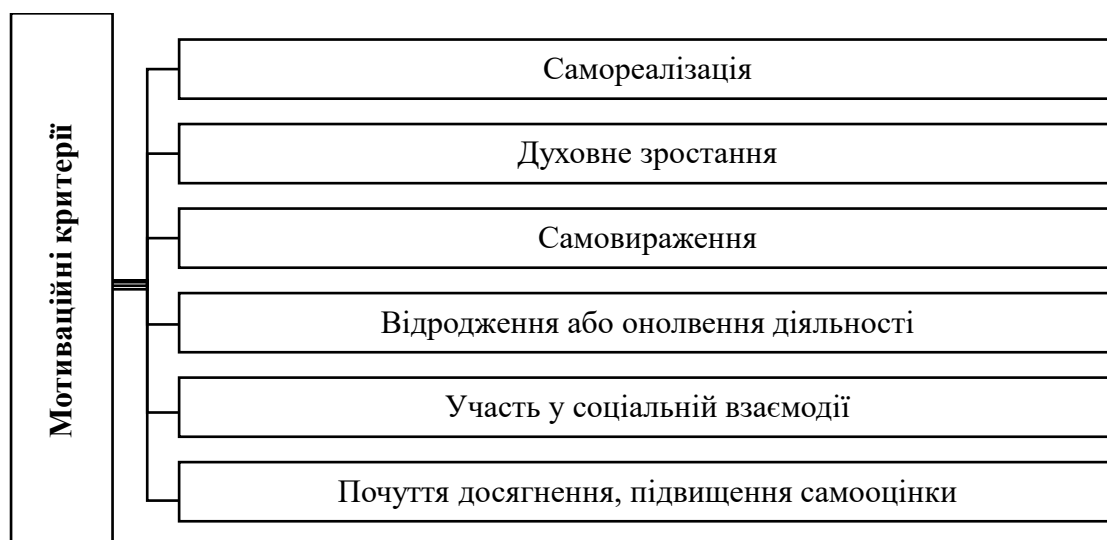

Рисунок 1.3 – Мотиваційні критерії залучення людей до волонтерської діяльності

Джерело: розроблено автором на основі особистої статистики

Ця ідея також визначає особливий дух, де ключовим аспектом є колективний соціальний світ, що перетворюється, коли волонтери, захоплені конкретною справою, спільно задовольняють важливі загальні потреби протягом тривалого періоду.

Концепція серйозного відпочинку дозволяє визначити основні аспекти мотивації волонтерської діяльності. Волонтерство дає можливість особистості

задовольнити глибоко вкорінені потреби у суспільно прийнятій самореалізації та самоактуалізації. Мотивацією стає саморозвиток і формування себе як цілісної моральної індивідуальності.

Аналізуючи особливості волонтерської діяльності у Великій Британії, К. Бідерман вказує на те, що близько третини населення країни взято участь у волонтерстві, головним чином у галузі соціальної роботи.

Сучасні традиції волонтерства пов'язані з тим, що до кінця 40-х років XX століття особи, які потребували допомоги, отримували її від громади та волонтерських організацій.

Після того, як функції соціального захисту перейшли до держави у другій половині XX століття, волонтерська активність відновилася. Відповідно до англосаксонської традиції, негубернаментальні громадські організації повинні мати конкретну мету, відокремлену від органічних співтовариств чи природоохоронних і професійних союзів.

Залучення волонтерів має як прагматичні, так і моральні мотиви, спрямовані на ефективне досягнення цілей організацій. Незважаючи на використання державних коштів для надання медичних та соціальних послуг, ці організації значною мірою залежать від незалежно зібраних коштів. Для залучення спонсорів вони проводять інформаційні та рекламні кампанії, фактично конкуруючи за ресурси. Законодавець підтримує цей сектор, надаючи податкові пільги донорам соціальних організацій. Волонтерство стало важливим засобом залучення громадян до надання соціальної допомоги, особливо в умовах обмежених державних ресурсів.

На мою думку, розвиток волонтерства критично важливий для вирішення соціальних проблем, коли державні ресурси обмежені. Волонтерство сприяє соціальній згуртованості та формуванню активного громадянського суспільства. Податкові пільги для донорів стимулюють залучення приватних коштів у соціальні проекти, що сприяє сталому розвитку сектора.

У 1981 році уряд Великобританії запустив програму "Волонтерство для безробітних", спрямовану на підтримку та підготовку безробітних громадян через участь у волонтерських ініціативах. Ця ініціатива мала за мету сприяти розвитку навичок та забезпечити безробітним можливість взяти участь у корисних для суспільства проектах.

Важливу роль у волонтерському русі відіграють неприбуткові громадські організації та благодійні фонди, що активно співпрацюють з волонтерами. Уряд фінансово підтримує ці організації. У Великобританії волонтерство сприяє громадській участі, розвитку навичок, соціальній солідарності та зміцненню громадянського суспільства.

Ця історична традиція взаємодії громади та волонтерів у розв'язанні соціальних питань продовжує впливати на сучасну свідомість британців. Між тим, з часом, зокрема у XX столітті, розвивалася система державного соціального захисту, що призвело до зміни підходів до розподілу відповідальності в сфері соціального благополуччя.

У британському суспільстві важливість волонтерства та активної участі громади залишається значущою. Високий рівень волонтерської діяльності та підтримка неприбуткових організацій демонструють громадянську відповідальність. Закон про бідних 1601 року встановив відповідальність церковних громад за допомогу нужденним і забезпечення працездатних бідняків роботою, функціонуючи понад 200 років, попри недосконалість системи.

Однак у 1834 році був прийнятий новий Закон про бідних, який реформував систему. Цей закон, введений після двох століть, був критикований за свою неефективність і не гуманність. Закон передбачав організацію робітних домів у межах союзів приходів, де надавалася соціальна допомога.

Проте, умови в цих установах були жорсткими: роз'єднання сімей, недостатнє харчування, тяжка праця, включаючи дитячу працю на фабриках та шахтах, і обов'язкове носіння уніформи.

Зазначений закон викликав критику за його негуманні умови та антигуманний підхід до соціальної допомоги.

Так, у Великій Британії волонтерство в основному спрямоване на соціальні завдання. Волонтерські організації часто взаємодіють з державою, отримуючи фінансування, але при цьому не здійснюють політичних функцій та не є джерелом доходу для своїх учасників.

Волонтерство залишається суспільнокорисною діяльністю, що базується на принципах безкорисливості та безоплатності, і в основі його лежать соціальні мети та взаємодопомога.

Згідно тверджень К. Павлюка в Німеччині терміни "волонтер" і "волонтерство" використовуються зрідка, а замість них частіше вживають терміни "робота" та "діяльність на громадських засадах".

Волонтерство в Німеччині має глибоке коріння з 1788 року, коли Гамбурзький кодекс для бідних відкрив нові можливості допомоги. Воно стало частиною соціального ландшафту та місцевого самоврядування, отримавши офіційне визнання з комунальною реформою Пруссії в 1808 році. Волонтерство тут втілює солідарність і спільність [14, с. 89].

Волонтерські традиції у Німеччині та Великій Британії мають відмінності, але деякі мотиви волонтерства можуть перетинатися з мотивами уникання військової служби, особливо через програми "Добровольчий соціальний рік" та "Добровольчий екологічний рік" [15].

В Італії держава регулює волонтерство через Фонд, ініційований Римською ошадною касою. Цей Фонд надає консультації та освітні послуги. Комітет голів організацій представляє волонтерів перед урядом, парламентом та церквою. Кожен волонтер має обов'язкове страхування та відповідальність.

У Франції волонтерство є ключовим у суспільстві, де близько 20% дорослого населення постійно займається волонтерською діяльністю. Це відображається у співпраці з державним управлінням та роботі у різних сферах, включаючи місцеву владу, поліцію, а також дипломатичні установи.

Волонтери активно беруть участь у проектах з охорони здоров'я, реабілітації, боротьби з ізоляцією та дискримінацією, адаптації іммігрантів, а також в освітніх і культурних ініціативах, що свідчить про їх важливу роль у вирішенні різноманітних соціальних завдань [14, с. 90].

У Чехії волонтерські організації, що не є урядовими, проходять акредитацію, яка включає в себе відбір і навчання волонтерів. Після цього вони укладають контракти з волонтерами та направляють їх на роботу в організації, які потребують їх послуг.

Ці організації можуть бути як державні органи, так і територіальні органи влади та самоврядування [16, с. 89-90].

У Чехії волонтерство показує гармонійну співпрацю між НУО та урядом, що сприяє підтримці державою. Волонтерство тут – ефективний механізм реалізації соціальних та громадських ініціатив.

Питання виникає, чи можна вважати таку діяльність волонтерською, оскільки держава не передає волонтерам свої повноваження, а включає їх у власну структуру для виконання своїх завдань.

На мою думку, ця діяльність не має суттєвих рис волонтерства і може бути розглянута як форма громадської участі, реалізації функцій громадянського суспільства в рамках співпраці з державою.

У мирний час інколи можна знехтувати цими аспектами, проте в умовах конфлікту нечітке визначення волонтерства та його юридичного статусу може стати загрозою для життя та порушувати права особи, яка вважає себе волонтером, але насправді виконує більш широкий спектр функцій.

Ілюстрацією цього може бути активна участь українських громадян у наданні підтримки збройним силам під час проведення Антитерористичної операції на території України. Нормативним актом, що регулює їхню діяльність на даний момент є Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19 квітня 2011 року № 3236 VI [16] і Закон України «Про внесення змін у деякі закони

України щодо волонтерської діяльності» (далі — Закон), прийнятий Верховною Радою 5 березня 2015 року № 2466VIII [18].

Закон визначає напрями волонтерства, терміни "волонтер" та "волонтерська діяльність", знімає обмеження для організацій, встановлює права й обов'язки волонтерів і організацій, а також регулює відшкодування витрат.

Встановлено, що в разі загибелі волонтера в зоні АТО чи бойових дій, його сім'ї надається одноразова матеріальна допомога. При встановленні інвалідності через поранення у зоні АТО або бойових дій волонтеру також надається одноразова фінансова допомога, залежно від ступеня втрати працездатності.

Закон має декілька суперечливих норм, зокрема, вимагає від волонтерських організацій гарантувати безпечні умови праці волонтерів, що у випадку діяльності волонтерів під час збройного конфлікту стає нереалізованим.

Зміни в законі роблять страхування волонтерів добровільним, що може полегшити фінансове навантаження, але може шкодити їхнім інтересам у майбутньому. Учасники допомоги в АТО не визнаються волонтерами, що може поставити під сумнів їхні права.

Безумовно, волонтерство має безліч переваг, які було зазначено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Переваги волонтерства

Переваги	Сутність
Громадянське виховання	Волонтерство сприяє розвитку та формуванню відчуття громадської відповідальності у людей, а також розуміння важливості їх благодійних внесків
Навички та вміння	Безумовно, завдяки волонтерству кожен має можливість здобути нові знання та навички (комунікація, лідерство, організація подій)
Особисте задоволення	Особливо емпатичні люди мають схильність до отримання задоволення від того, що вони допомагають іншим
Доброчесність	Волонтерство пов'язане з покращенням психічного та фізичного здоров'я, а також сприяє розвитку почуття доброчесності та гуманітарності
Розвиток суспільства	Волонтерство грає ключову роль у вирішенні соціальних, екологічних та економічних проблем, сприяючи створенню кращого та більш сприятливого для життя суспільства.

Джерело: розроблено автором

Волонтерство спрямоване на благополуччя громади та суспільства, базується на загальнолюдських цінностях і не має політичного забарвлення. Це безкорислива діяльність, яка не ставить перед собою професійних або кар'єрних цілей. Хоча волонтер може використовувати свої професійні знання, основна мета полягає в саморозвитку та задоволенні найвищих потреб особистості.

1.3 Інституційні засади функціонування волонтерського руху в сучасних умовах

Широкий загальний розгляд обирає волонтерство як спосіб допомоги людям, що потрапили в складні ситуації, а також як можливість особистісного розвитку та активної участі в громадському житті. Як суттєве соціальне явище, волонтерство ґрунтується на своєму світогляді, який визначає основні цінності та принципи.

Волонтерство - сила, що єднає, не дивлячись на відмінності, і сприяє інноваціям у вирішенні складних проблем, покращуючи якість життя будь-кого.

Спираючись на результати пошуків та вивчення багатьох джерел дослід стверджує високий рівень визнання ролі волонтерів в суспільних процесах, підкреслюючи їхню важливість у політичних та громадських змінах. Цьому є підтвердженням навіть законодавство України, де є чітко прописані положення стосовно волонтерської діяльності, а саме (табл. 1.2):

Таблиця 1.2. – Законодавча форма волонтерської діяльності в Україні

№	Закон	Контекст
1	Закон України «Про волонтерську діяльність» (2011 р.)	Цей закон встановлює загальні принципи та правила волонтерської діяльності в Україні. Визначає поняття волонтерства, правовий статус волонтерів, порядок їхньої реєстрації та забезпечення правового захисту.
2	Закон України «Про громадські об'єднання» (2013 р.)	Закон визначає правовий статус громадських організацій, включаючи волонтерські організації.
3	Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (2013 р.)	Закон встановлює порядок здійснення благодійної діяльності, що може бути пов'язана із волонтерством.

Джерело: таблиця створена на основі джерел [19],[20],[21].

Ці закони створюють правову базу для регулювання волонтерської діяльності в Україні, визначають права та обов'язки волонтерів, а також створюють механізми для сприяння та розвитку волонтерства в різних сферах суспільства.

Російська агресія проти України, що відбулася 24 лютого 2022 року, спровокувала вражаючу мобілізацію волонтерського руху в країні. Велика кількість волонтерів з усіх куточків України об'єдналися, щоб надавати допомогу тим, хто постраждав внаслідок військових дій, та сприяти забезпеченню армії необхідними ресурсами та продуктами.

Волонтерський рух отримав визнання світового співтовариства як ефективний засіб збереження та зміцнення загальнолюдських цінностей, реалізації прав і обов'язків громадян, а також особистісного зростання через усвідомлення людського потенціалу.

Всесвітня Декларація Волонтерства підкреслює, що волонтерська діяльність є основою громадянського суспільства, сприяючи втіленню потреб у мирі, свободі, безпеці та справедливості.

Організація Об'єднаних Націй визнає важливість волонтерської діяльності як суспільно корисної та добровільної, що має бути ключовою складовою стратегій для розв'язання проблем, зокрема в боротьбі з бідністю, досяганні сталого розвитку, охороні здоров'я, упередженні лих, соціальній інтеграції та подоланні соціальної нерівності.

Резолюції ООН та рекомендації стосовно підтримки волонтерського руху закликають уряди всіх країн включити волонтерство до національних планів розвитку як важливий елемент для досягнення цілей сталого розвитку.

Закон України "Про волонтерську діяльність," прийнятий у квітні 2011 року (№ 3236-VI), визначає правові рамки для волонтерської діяльності в країні. Пізніше до цього закону внесені зміни, які, зокрема, усунули вимогу отримання організаціями статусу волонтерських. Зміни також дозволили волонтерам працювати на території проведення антитерористичних операцій. Важливими

поправками були введені грошові компенсації для сімей загиблих або поранених волонтерів під час військових подій, а також можливість укладання договорів про добровільну роботу у волонтерських організаціях.

Згідно з Законом України від 15.08.2022 р. № 2519-IX, який вносить зміни до Закону України "Про волонтерську діяльність," регулюються суспільні відносини, пов'язані з провадженням волонтерської діяльності в Україні [22].

Головна мета цього закону полягає в створенні ефективної правової бази для регулювання волонтерської діяльності та підтримки розвитку волонтерського руху в Україні, а також в поліпшенні якості надання волонтерської допомоги. Цей документ чітко визначає терміни "волонтерська діяльність" і "волонтер", знімає обмеження для здійснення волонтерської роботи організаціями та установами. Закон також уточнює права та обов'язки волонтерів та організацій, які залучають їх до своєї діяльності, зокрема щодо відшкодування витрат, пов'язаних з волонтерською роботою. Ці зміни сприятимуть створенню кращих умов для волонтерів і організацій, що діють у цій сфері, і сприятимуть подальшому розвитку волонтерства в Україні.

На мою думку, внесені зміни до законодавства значно покращують правові умови для розвитку волонтерства в Україні. Удосконалення правової бази сприяє не тільки більшій залученості громадян до волонтерської діяльності, але й підвищує рівень соціальної підтримки для волонтерів, особливо тих, хто працює в небезпечних умовах. Це важливий крок у напрямку зміцнення громадянського суспільства та підвищення ефективності соціальних ініціатив.

Внесені зміни до Закону також розширюють область дії добровільного страхування життя і здоров'я волонтерів під час надання волонтерської допомоги. Конкретно, доповнено новими напрямками діяльності, такими як:

1. Надання волонтерської допомоги для зняття наслідків надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру.

2. Волонтерська допомога Збройним Силам України, іншим військовим підрозділам, правоохоронним органам, та органам державної влади під час особливих періодів, правових режимів надзвичайного або воєнного стану.

Ці зміни розширюють обсяг волонтерської діяльності, яку можна страхувати, і враховують ситуації, пов'язані з екстреною допомогою та воєнними діями. Тепер волонтери та організації, які залучають їх до такої діяльності, можуть мати страхове покриття для екстрених ситуацій та конфліктів. Це стимулює більш активну участь волонтерів у ситуаціях кризи та допомагає забезпечити їхню безпеку та захист. Такі зміни сприяють розвитку волонтерства як важливого елемента соціальної та гуманітарної діяльності в Україні.

Національна соціальна сервісна служба України відповідно до норм Закону України „Про волонтерську діяльність” [19], як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності, виконує низку повноважень (рис. 1.2):

Рисунок 1.2 – Низка повноважень національної соціальної служби

Джерело: розроблено автором на основі джерела [19]

Узагальнюючи, можна зазначити, що волонтерство в Україні має спектр прихильників, які бачать його як спосіб не лише допомогти тим, хто опинився в складній ситуації, але й як можливість особистісного розвитку та активної участі

в громадському житті. Як соціальне явище, волонтерство ґрунтується на глибокому світогляді, що визначає його основні цінності та принципи.

Законодавча база в Україні чітко визначає правові рамки для волонтерської діяльності, підтримуючи права та обов'язки волонтерів, а також сприяючи розвитку цього руху в різних сферах суспільства. Особливо підкреслено важливість волонтерів у політичних та громадських змінах.

У контексті військового конфлікту з Росією у 2022 році, волонтерство в Україні набуло нових масштабів, де волонтери з усієї країни активно об'єдналися, надаючи допомогу постраждалим та підтримуючи армію необхідними ресурсами.

Усвідомлення важливості волонтерської праці пройшло значний шлях, від Всесвітньої Декларації Волонтерства та рекомендацій ООН до сучасних поліпшень у правовому полі України. Нові поправки до Закону "Про волонтерську діяльність", прийняті в 2022 році, відзначаються своєю спрямованістю на уточнення термінів та правил, а також на підтримку розвитку волонтерського руху. Це свідчить про визнання волонтерства як ключового елемента стратегій для досягнення цілей сталого розвитку та збереження загальнолюдських цінностей в українському суспільстві.

Отже, волонтерство в Україні є не лише важливим соціальним явищем, але й ключовим інструментом для будівництва громадянського суспільства та досягнення сталого розвитку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

2.1 Особливості та напрями волонтерства в Україні

Як було зазначено у першому розділі, волонтерський рух має власну історію започаткування та розвитку. Спалах волонтерської діяльності у сучасних реаліях прийшов на кінець 2013 року та розгорнувся у 2014 році під час військових дій на території Луганської і Донецької областей. Також волонтерська діяльність посилилась під час повномасштабного вторгнення РФ в Україну.

Загалом, волонтерська допомога має явно виражену мету - рятування життів людей, які опинилися під владою окупаційних сил, підтримка українських захисників та допомога тим, хто був змушений залишити свої домівки через військові дії. Мобілізація волонтерського руху в Україні відбулася завдяки активній залученості різних ресурсів громадянського суспільства, викликаній зовнішньою загрозою втрати територіальної цілісності країни.

Це явище є унікальним для України і не є типовим для інших країн світу, де уряди, включаючи найбільш розвинені, підтримують розвиток національних волонтерських рухів, розглядаючи їх як ефективний інструмент для розвитку глобального суспільства.

Таким чином, волонтерський рух має глобальний характер, і в Україні відзначається особливою інноваційністю.

Сьогодні термін «волонтерська діяльність» в Україні є, насамперед, визначенням добровільної активності і участі у житті держави. Визначення організацій, які прямо або опосередковано спрямовані на допомогу мирному населенню, переселенцям та військовим. Усім постраждалим від військових конфліктів.

У період з 2014 року по 2023 рік можна виокремити цілий ряд характерних рис прояву волонтерських ініціатив.

Е. Лібанова висловлює думку, що активізація волонтерського руху стоїть у протиставленні укоріненому українському патерналізму. Вона наголошує на важливості того, що існують люди, які розуміють, що від влади не варто чекати нічого – ні доброго, ні поганого, і просто взялися за свою справу, зокрема, допомагають армії. Вона зауважує, що такий ентузіазм не був очікуваний ні вітчизняними, ні європейськими, ні американськими фахівцями. Однак це явище з'явилося, що дозволяє людям усвідомити свої спільні інтереси та об'єднатися [23].

Експерти Національного інституту стратегічних досліджень у своїй аналітичній доповіді "Волонтерський рух: світовий вимір та громадянські практики в Україні" [24] систематизували та проаналізували зарубіжний досвід волонтерства, виходячи з глобальних тенденцій, і визначили унікальні особливості його функціонування в українському контексті, особливо в умовах зовнішньої агресії.

Недостатня взаємодія між органами державної влади, неспроможність своєчасно реагувати на ситуації воєнного конфлікту та невиконання відповідальних функцій у забезпеченні соціальної та особистісної безпеки призвели до серйозного дефіциту ефективних управлінських рішень і недоцільності системи забезпечення Збройних Сил України. Такий стан став причиною розвитку та поширення волонтерського руху в державі, оскільки громадяни взяли на себе часткові функції та обов'язки, які звичайно лягають на державні органи, зокрема у забезпеченні потреб армії та забезпеченні безпеки та підтримки людей, що постраждали від конфліктів і катастроф.

Період 2014–2023 рр. характерний поступовим процесом інституціоналізації волонтерського руху та його включення в соціальні процеси на постійній основі, як було зазначено у першому розділі даної роботи.

Можна сформулювати основні напрямки волонтерської діяльності, в Україні в теперішній час (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Основні напрямки волонтерської діяльності в Україні в умовах воєнного стану

№	Напрямки діяльності	Особливості діяльності
1	Українська армія (бійці Антитерористичної операції на сході України та Збройні Сили України)	Матеріальне забезпечення (збір харчів, теплих речей, амуніції, ліків, засобів гігієни), технічна допомога, ремонт, удосконалення та бронювання машин, озброєння.
2	Поранені	Допомога військовим клінікам, реабілітаційним центрам та госпіталям, в яких знаходяться поранені бійці.
3	Полонені бійці	Інформаційно-пошукова інформація, допомога у обміні полоненими різних сторін конфлікту.
4	Переселенці	Надання юридичної допомоги, гуманітарна та психологічна допомога. Пошук житла та роботи, адаптація.
5	Сім'ї військових	Гуманітарна, матеріальна та психологічна допомога.
6	Мирне населення на окупованих територіях, які ще не змогли евакуюватися	Збір речей, коштів, доставка зібраної допомоги на перший час та евакуація до найближчих «мирних зон».

Джерело: розроблено автором

Якщо деякі аспекти волонтерської діяльності лише частково здатні виконувати функції, які не повністю реалізовані відповідними державними та комунальними структурами. Наприклад:

- забезпечення харчування військовослужбовців;
- ремонт військової техніки;
- житлове забезпечення внутрішньо переміщених осіб;
- протезування поранених;
- адаптація Збройних Сил України до стандартів НАТО, тощо.

То це свідчить про те, що деякі напрями не змогли виникнути через утримання застарілих державних підходів та стандартів, бюрократичних обмежень і відсутність ініціативи на всіх рівнях влади. Згідно закону України «Про волонтерську діяльність» статті першої, частини третьої волонтерська діяльність в Україні здійснюється за напрямками (див. Додаток В)

Нижче наведено статистичні дані щодо найбільш активних волонтерських організацій в Україні станом на 2023 рік та їх загальну суму зборів. Таким чином можемо прослідкувати за активністю та суспільною боротьбою над ворогом за допомогою донатів, які йдуть на придбання речей, знаряддя, дронів тощо для військових. Статистичні дані 7-ми самих популярних волонтерських організацій за 2023 рік (табл. 2.2):

Таблиця 2.2 – Статистичні дані 7-ми самих популярних волонтерських організацій за 2023 рік

№	Назва волонтерської організації/фонду	Направлення благодійних пожертв	Сума зборів за 2023 р.
1	«Повернись живим»	Мілітарна допомога армії	3,7 млрд грн.
2	«United24»	Оборона та розмінування, гуманітарна та медична допомога, відбудова	500 млн. доларів
3	«Azov One»	Фінансова підтримка підрозділу Азов	більше 30 млн. грн.
4	«Благодійний фонд Сергія Притули»	Мілітарна та гуманітарна допомога	6,18 млрд. грн.
5	«Leleka Foundation»	Медична підтримка	майже 5 млн. доларів
6	«Солом'янські котики»	Тактична медицина, розмінування	майже 2 млн. грн. (за листопад 2023 р.)
7	«KOLO»	Захисна та технічна допомога армії	понад 200 млн. грн.

Джерело: розроблено автором на основі [32]

Отже, волонтерська діяльність в Україні характеризується значною різноманітністю напрямів, які відхиляються від стандартів світової практики. Це не лише сприяє створенню системи допомоги для осіб і структур, що її потребують, але й формує паралельну систему розробки та впровадження рішень, спрямованих на більш ефективне виконання функцій відповідних державних структур, особливо в сфері оборони.

2.2 Мотиваційні фактори участі в волонтерстві

Дослідження мотивації людей до волонтерської допомоги є складною науковою проблемою, але має велике суспільне значення. Розуміння особистих

мотивів волонтерів дозволяє розробляти програми психологічної підтримки, політику залучення громадян до волонтерської діяльності та інші соціальні ініціативи.

Т. Л. Лях висвітлює важливість мотивації у структурі людської поведінки, підкреслюючи її ключове значення для розуміння дійових механізмів та загальної активності особистості. Вона визначає мотивацію як сукупність факторів, які стимулюють активність людини, у той час як мотиви, потреби, стимули та ситуативні чинники формують її поведінку [24, с. 140].

Зокрема, вона висвітлює, що альтруїстичний мотив, який зазвичай вважається найчистішим, може бути нестійким, оскільки часто супроводжується бажанням отримати додаткове задоволення або визнання від суспільства [25, с. 87].

За висловлюванням Ігоря Васильовича Юрченка, у сучасному контексті відбувається помітне пересування акцентів у мотивації волонтерів, де попередньо переважали виключно альтруїстичні мотиви, а тепер набувають популярності більш суб'єктивно "вигідні". Серед різноманітних причин, що підштовхують людей приєднатися до волонтерської діяльності, основними стають особисті мотиви та власні потреби, особливо збагачені можливістю отримання нових знань, навичок і робочого досвіду. Часто волонтерство розглядається як важливий шлях до постійної активності та розвитку можливостей трудового влаштування [26, с. 367].

За словами Н. А. Вайнілович, волонтерську діяльність можна пояснити як альтруїстичними, так і прагматичними мотивами в однаковій мірі. Прагматичні мотиви включають професійний розвиток, самовизначення, кар'єрне зростання, отримання нових знань, навичок, можливість вирішення особистих проблем, покаяння за провини, знайомство з новими людьми, а також бажання активно проводити час тощо. Серед альтруїстичних мотивів волонтерів, Н. А. Вайнілович, називає, надавати безкорисливу допомогу, вміння приносити користь людям, відчуття моральної повинності та обов'язку, прагнення служити Богу, соціальний внесок у розвиток свого району (регіону, країни), відчуття суспільного сенсу

волонтерської праці, бажання відчувати себе корисним, виявлення солідарності з іншими, усвідомлення не даремності власних зусиль та моральне задоволення від власної здатності змінити світ на краще [27, с. 54].

Науковці К. С. Алексейченко та Л. І. Матвієнко розглядають волонтерську діяльність як феномен альтруїзму і визначають її як першооснову соціальної взаємодії, механізм самовдосконалення особистості та формування гуманістичних цінностей. Згідно з результатами їх дослідження, волонтери виявляють низькі показники егоцентричної мотивації та прагнення до влади, більше цінують традиції та здатні налагоджувати й підтримувати соціальні контакти. Волонтерська діяльність сприяє розвитку розуміння, терпимості, доброти, а також прояву самостійності, незалежності в думках і діях, а також можливості вибору адаптивних і конструктивних стратегій поведінки [28, с. 59].

На основі узагальнення власного досвіду дослідження проблеми, науковці А. Омото і М. Снайдер розробили теорію "альтруїзму – егоїзму". Згідно з цією теорією, особистісно значущі мотиви волонтерів можна об'єднати в дві групи. Перша група мотивів базується на почутті морального та релігійного обов'язку, а також на бажанні допомагати іншим. До другої групи відносять мотиви, що ґрунтуються на егоцентризмі, коли люди волонтерять з метою отримання вигоди або іншої користі для себе. Наприклад, у молодих людей особливо виражений мотив набуття нових знань, умінь та навичок, оскільки часто волонтерство для них є прямим шляхом до майбутньої професійної діяльності [29, с. 16].

С. Кнван і А. Гольдберг-Глен роблять подібні висновки, вказуючи на те, що у волонтерів одночасно присутні як альтруїстичні, так і егоїстичні мотиви. Вони обґрунтовують одномірну модель мотивації волонтерської діяльності, підкреслюючи, що волонтери суб'єктивно не розрізняють різні типи мотивів і не діють відповідно до одного конкретного мотиву. Поєднання альтруїстичних і егоїстичних мотивів відображає цілісну структуру мотиваційної системи волонтерів і визначає їх соціально активну поведінку [30]. Діагностичні складові дослідження мотиваційної сфери волонтерів розглянуто (рис. 2.1):

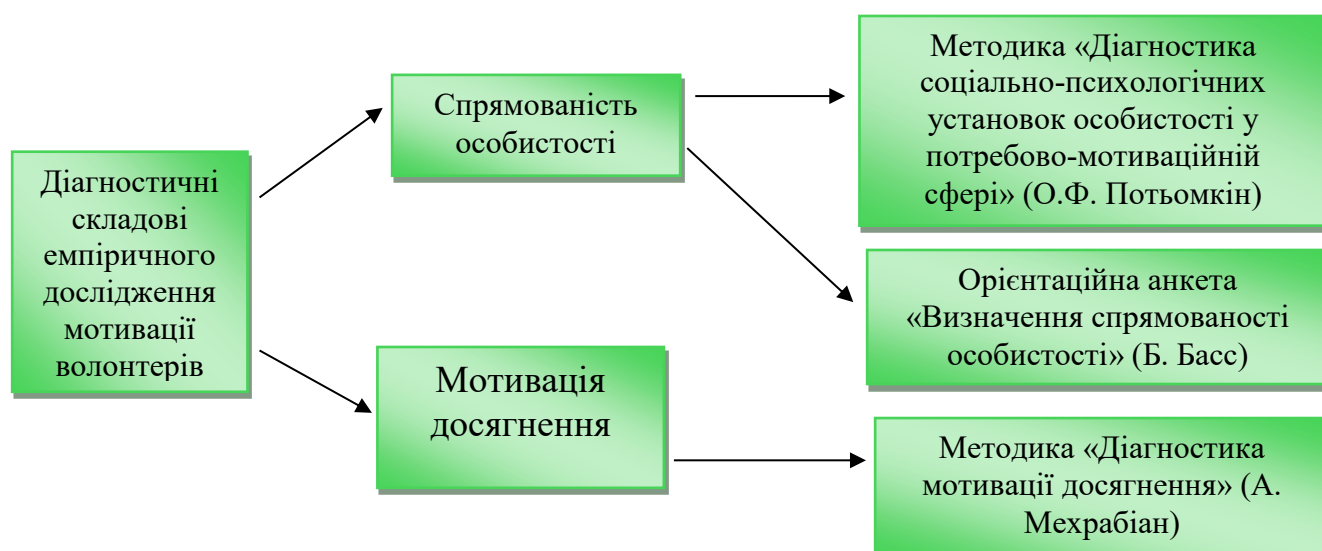

Рисунок 2.1 – Діагностичні складові дослідження мотиваційної сфери волонтерів

Джерело: Розроблено автором

Такий аналіз виявляє, що мотивація волонтерської діяльності відображає взаємозв'язок між особистими та соціальними цілями. Вітчизняні та зарубіжні дослідження підтверджують, що в мотивації волонтерів поєднуються бажання бути корисними, виражати співчуття та солідарність, а також впливати на соціальний прогрес і справедливість, з одержанням певної вигоди для себе та отриманням суспільного визнання. Таким чином, мотивація волонтерів є результатом складної взаємодії особистих та соціальних факторів, що підтримує симбіотичну єдність індивідуальних цілей та спрямованості на благо суспільства.

Нині в українському суспільстві волонтерський рух став важливим і визначається інтенсивними суспільно-політичними змінами, економічними кризами та переглядом державної політики у сфері волонтерської діяльності. Досвід надання волонтерської допомоги різним категоріям населення, зокрема внутрішньо переміщеним особам, впливає на трансформацію мотивів участі волонтерів.

2.3. Проблеми розвитку волонтерського руху в Україні

На сучасному етапі розвитку України, волонтерство є важливим елементом громадянського суспільства і доповнює функції державних органів. Воно сприяє стабілізації суспільних відносин, зокрема у контексті децентралізації. Однак, на жаль, перед волонтерами та волонтерськими організаціями стає чимало суттєвих викликів. Ці проблеми можна узагальнити за такими напрямками (рис. 2.1).

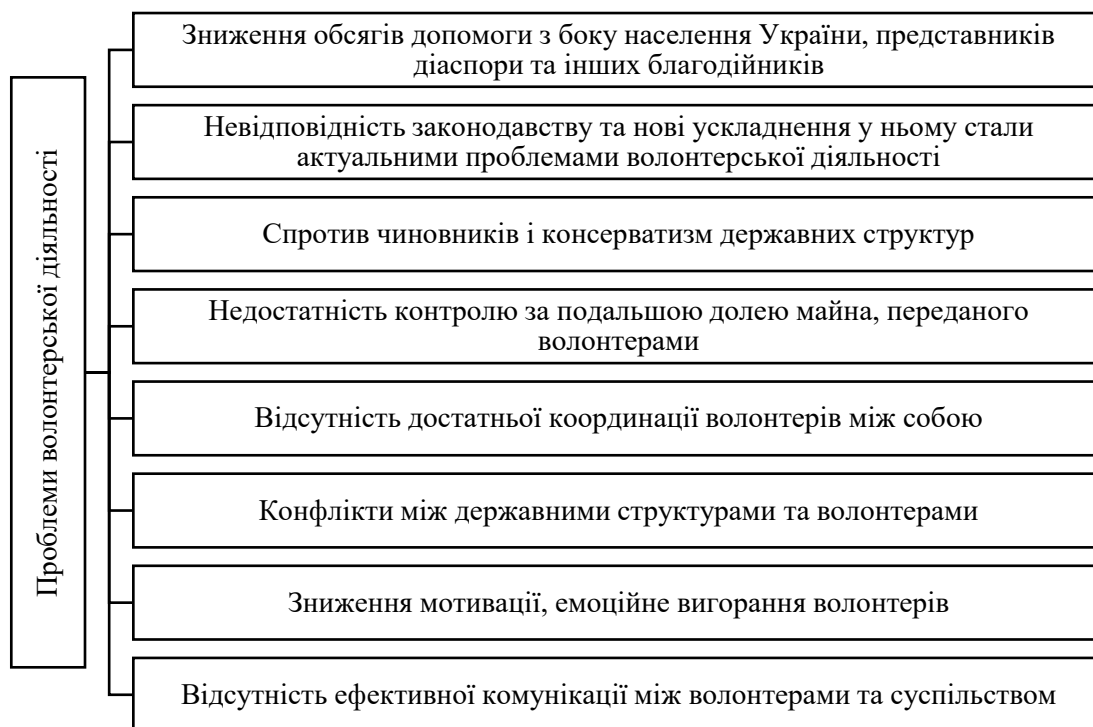

Рисунок 2.1 – Проблеми волонтерської діяльності

Джерело: Розроблено автором

1. Зменшення обсягів допомоги від громадян України, членів діаспори та інших благодійників.

Для частини волонтерів та волонтерських організацій це означає те, що ресурси для реалізації діяльності відсутні, що робить неможливим її продовжувати. Причинами такої ситуації виділяють три аспекти, а саме:

- «звикання» людей до ситуації стану війни, до наслідків;
- об'єктивні соціально-економічні проблеми, які пов'язані із глобалізаційними ситуаціями в країні (погіршення економічної ситуації,

корупція, девальвація гривні, підвищення комунальних тарифів та цін на їжу);

- послаблення «моди» на волонтерство та благодійність;

2. Невідповідність законодавству та нові ускладнення у ньому стали актуальними проблемами волонтерської діяльності.

Поточні нормативно-правові акти у галузі громадянського суспільства формувалися, переважно, в умовах відсутності кризових ситуацій, що не завжди відображає реальні виклики, з якими стикаються волонтери, і іноді ускладнює їх можливості вирішувати актуальні питання.

3. Опір від чиновників і консервативність державних установ

Волонтери в Україні добре знайомі з традиційним ризиком реформ - інерцією системи та саботуванням з боку чиновників, які старіють за старими порядками.

4. Недостатність нагляду за подальшою долею майна, що було передано волонтерами.

Часто вказують на недостатню увагу до обліку зібраних коштів і переданого майна волонтерами, що негативно впливає на результати волонтерської допомоги. Подальший контроль за використанням ресурсів часто виявляється недостатнім, що призводить до випадків зловживання та привласнення отриманої допомоги.

5. Відсутність достатньої координації волонтерів між собою.

Ще однією проблемою, яка ускладнює ефективність волонтерської діяльності, є недостатня або навіть відсутня координація між діями осіб і структур, що виконують схожі завдання. Частково це обумовлено амбіціями кожного з волонтерів та їх прагненням робити все самостійно, що є іншою стороною активного ставлення. Інший важливий аспект - відсутність ефективних механізмів і центрів координації. Саме для подолання цієї проблеми ведеться робота над вдосконаленням процесів матеріального забезпечення через структури

Міністерства оборони України, а також створенням волонтерами логістичних центрів і електронної системи обліку потреб військовослужбовців.

6. Конфлікти між державними структурами та волонтерами.

Однією з ключових проблем є імітація співпраці окремими державними структурами з волонтерами. Це може бути викликано кількома факторами: спробами скористатися позитивними PR-моментами, неспроможністю налагодити ефективне співробітництво або просто відсутністю бажання реально змінювати існуючу ситуацію.

7. Відсутність ефективної комунікації між волонтерами та суспільством.

Ця проблема тісно пов'язана зі зниженням обсягів пожертвувань з боку населення. Для своєчасного виявлення незадоволених потреб, збереження ресурсів волонтерів для їх задоволення необхідно акцентувати увагу на гострих проблемах конфлікту на Сході України, внутрішньо переміщених осіб. Необхідно побудувати ефективний канал комунікації між тими, хто потребує допомоги, тими, хто надає її, можливими благодійниками, а також владними структурами та державними установами.

8. Зниження мотивації, емоційне вигорання волонтерів.

Неможливо не враховувати важливу проблему виснаження (фізичного, емоційного, психологічного) серед волонтерів. Довготривала напружена діяльність, постійний стрес та психологічне перенавантаження можуть призвести до відчуття вигорання та втрати інтересу до подальшої участі. Відсутність системної підтримки з боку суспільства та державних структур лише поглиблює це відчуття виснаження та відмови від активної діяльності.

Проблеми, що викликали виникнення волонтерського руху, можуть втратити актуальність. Потреба у волонтерських структурах та окремих волонтерах може зменшитися, але використання їхнього потенціалу державними та громадськими інституціями може сприяти суспільним перетворенням.

Волонтерський рух в Україні у 2014-2023 роках має значні соціальні, культурні, військові та політичні наслідки, що впливатимуть на державну владу та

інші соціальні суб'єкти. Важливо враховувати цей соціально-ресурсний потенціал, який був як причиною, так і результатом волонтерського руху, для подальшого розвитку та процвітання українського суспільства. Особливості волонтерської діяльності в Україні включають активну підтримку Збройних Сил та інших військових формувань, допомогу внутрішньо переміщеним особам, участь у соціальній адаптації засуджених, боротьбу з корупцією та неефективністю державних інституцій, а також підтримку соціальних ініціатив. Деякі особливості волонтерської діяльності в Україні включають:

1. Неформальний характер волонтерської діяльності: Багато волонтерських ініціатив не мають формального статусу, що відображається на їхній самоорганізації та ініціативності.

2. "Вимушеність" волонтерських ініціатив: Частково волонтерські ініціативи виникали внаслідок неефективності державних інституцій чи обмеженості ресурсів держави.

3. Ініціативність і самостійність волонтерських організацій вражають: вони проявляють великий рівень активності та незалежності у своїх ініціативах.

4. Становлення волонтерських структур як організацій громадянського суспільства: Волонтерські структури професійно задовольняють певні потреби і стають частиною громадянського суспільства.

5. Різноманітність волонтерів: Багато волонтерів приходять із різних сфер професійної діяльності, зокрема, з ІТ-технологій та підприємництва.

Ідея волонтерів може виявитися вирішальною в боротьбі з проблемами, але для досягнення успіху необхідно активно протистояти корупції та неефективності державних інститутів. Діяльність волонтерських організацій підтверджує великий потенціал для участі у розв'язанні найважливіших проблем, що стоять перед українським суспільством.

Безпосередньою підтримкою галузей Збройних Сил України, Територіальної оборони та допомогою внутрішньо переміщеним особам, що

прибули з особливо небезпечних територій, займалися громадські організації та волонтерські групи.

Нижче наведена таблиця, яка демонструє їхню активність (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Відповіді громадян України на рахунок їх волонтерської діяльності у галузі ЗСУ/ТРО/ВПО? (Порівняння травень та грудень 2022 року)

Варіанти відповідей	Травень 2022 р.		Грудень 2022 р.	
	Захід України	Схід України	Захід України	Схід України
Так, допомагав/-ла фізично	12,9	11,8	9,4	11,6
Так, допомагав/-ла фінансово	24,1	23,7	36,0	30,7
Так, допомагав/-ла і фізично, і фінансово	16,9	27,0	27,9	19,1
Ні, але планую ще долучитися до фізичної допомоги	5,0	3,1	3,7	7,4
Ні, але планую ще долучитися до фінансової допомоги	4,0	1,1	5,0	5,9
Ні, але планую ще долучитися до фізичної та фінансової допомоги	3,3	4,2	3,0	5,5
Ні, і не планую долучатися	20,8	26,2	10,4	14,1
Важко відповісти	13,0	2,8	4,6	5,7
ВСЬОГО	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: Розроблено автором на основі [31]

Отже, загальна активність громадян України у волонтерській діяльності у галузі Збройних Сил України, Територіальної оборони та допомоги внутрішньо переміщеним особам зросла у грудні порівняно з травнем. На Заході країни фізична допомога залишалася більш популярною, але зменшилася на Сході. Фінансова допомога значно зросла, зокрема на Заході. Прогнозується подальше збільшення участі в фізичній допомозі, особливо на Сході. Однак, велика кількість відповідей у категорії "Важко відповісти" свідчить про складність ситуації, що впливає на рішення громадян долучитися до волонтерської діяльності. Ці дані можуть бути корисними для планування дій у роботі з волонтерами та залучення громадськості до підтримки важливих справ України.

РОЗДІЛ 3.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

3.1. Активізація волонтерського руху в сучасних умовах

Повномасштабна війна змусила активізуватись галузь волонтерської діяльності на повну міць. Зараз до цього руху залучені всі: блогери, актори, співаки, ведучі, журналісти, вчителі, лікарі, продавці тощо. Кожна небайдужа людина є активізатором цього процесу. Але для детального аналізу змін у волонтерстві ми маємо на меті навести приклади в період з 2022 по 2023 рік.

Рисунок 3.1. – Напрями активізації волонтерського руху

Джерело: Розроблено автором на основі [39]

Кооперація волонтерів. Майже всі українці з початку повномасштабної війни почали об'єднуватися у волонтерські групи, щоб допомагати один одному в цей важкий час. Спочатку кооперація проходила серед близьких людей – родичів, друзів, колег, сусідів, знайомих. Ці малі групи швидко реагували на потреби своїх членів, забезпечуючи їх продуктами харчування, медикаментами та іншими

необхідними речами. Завдяки довірі та взаємній підтримці, такі групи стали основою для більш широкої волонтерської діяльності.

Пізніше з'явилися спеціальні платформи, де небайдужі громадяни могли об'єднувати свої зусилля на допомогу постраждалим [35], [36].

Нове законодавство щодо волонтерів. Важливою віхою для волонтерського руху минулого року стало прийняття двох законів, які підтримував Центр демократії та верховенства права (ЦЕДЕМ). Це Закон 2519-IX [21], який удосконалив правове регулювання волонтерської діяльності та оновив Закон про волонтерську діяльність у зв'язку з російською окупацією. Також є Закон 2520-IX [37], який вносить зміни до Податкового кодексу України. Зокрема, він передбачає звільнення від оподаткування певних витрат організацій, які залучають до своєї діяльності волонтерів.

Юристи ЦЕДЕМ вважають, що ці зміни полегшать діяльність громадських та благодійних організацій, які підписують волонтерські угоди та беруть участь у волонтерських заходах, а також сприятимуть формуванню сталої культури волонтерства в майбутньому.

Спрощення процедури реєстрації волонтерів. У грудні 2022 року Уряд спростив перелік документів, необхідних для реєстрації волонтера в Реєстрі волонтерів АТО. Як наслідок, волонтери, які збирають кошти з різних джерел за допомогою особистої картки, не можуть декларувати їх як дохід, а отже, звільняються від сплати податку на доходи фізичних осіб (відповідно до статті 165.1.54 Податкового кодексу).

Таким чином, волонтери, які зареєструвалися до 1 січня 2023 року, звільняються від податку на кошти, зібрані після 24 лютого 2022 року. Оскільки багато волонтерів не встигли зареєструватися до 1 січня 2023 року, уряд та громадські організації наразі працюють над тим, щоб продовжити термін реєстрації.

Швидка консолідація громадян заради волонтерських цілей. Волонтерство в Україні характеризується сильною народною підтримкою, готовністю допомогти та швидкою допомогою.

Наприклад, близько 1 500 волонтерів взяли участь в операції із зачистки Ірпеня після звільнення Київської області від окупаційних військ. Українці також позитивно реагують на оголошення про зустрічі волонтерів. Це пов'язано з тим, що волонтери купують необхідне спорядження для армії та населення за гроші громадян.

Наприклад, наймасштабнішим проєктом минулого року був збір коштів на безпілотний літальний апарат Bayraktar-TV2. Благодійний фонд "Притула" зібрав 600 мільйонів гривень всього за три дні.

Дитячі волонтерські проєкти. Ще однією особливістю волонтерства в Україні після російського вторгнення є широке залучення дітей. Діти готують їжу, малюють листівки для армії, плетуть маскувальні сітки та беруть участь у публічних заходах на підтримку України за кордоном.

Наприклад, 13-річна Софія Козіль з Житомира шиє балаклави для армії разом з матір'ю та тіткою від початку війни; за вісім місяців роботи дівчинка сама пошила понад 15 000 балаклав [38].

Ці приклади яскраво демонструють силу волонтерського руху та здатність українського суспільства об'єднуватися заради досягнення спільної мети. Цей успіх підкреслює величезний потенціал і енергію, яку волонтерські організації можуть мобілізувати у критичні моменти.

Особливої уваги заслуговує залучення дітей до волонтерської діяльності після російського вторгнення. Діти не лише беруть участь у різноманітних акціях, а й активно допомагають на місцях: готують їжу, малюють листівки для військових, плетуть маскувальні сітки та беруть участь у публічних заходах на підтримку України за кордоном.

Цей активний дитячий волонтерський рух не лише допомагає матеріально, але й виховує нове покоління українців з почуттям відповідальності та

патріотизму. Діти вчаться працювати в команді, долати труднощі та розуміють важливість допомоги ближнім у складні часи.

Однак, за даними ЦЕДЕМ, діяльність дітей-добровольців наразі заборонена. Парламентарі не ухвалили положення про волонтерство дітей віком до 14 років. Тому необхідна додаткова адвокаційна робота з цього правового питання.

Безумовно, будь який процес має свої виклики та перешкоди. Активізація волонтерського руху не стала виключенням. Незважаючи на історії успіху, у сфері волонтерства все ще існують проблеми, які потребують вирішення. Прикладом є оновлення Постанови КМУ № 604 від 19 серпня 2015 року.

Ця постанова передбачає надання тимчасової грошової допомоги у разі загибелі або інвалідності волонтера в зоні бойових дій; на думку юристів ЦЕДЕМ, запропоновані зміни виключають можливість для Міністерства у справах ветеранів отримувати фінансову допомогу волонтерам, які надають допомогу цивільному населенню в зонах бойових дій.

Громадський сектор звернувся до Ради міністрів з проханням переглянути проект змін і відновити рішення щодо волонтерів, які надають допомогу цивільному населенню в небезпечних районах. Спільну заяву до Ради міністрів підтримали 33 громадські організації, благодійні фонди та громади.

Інше питання - включення волонтерів, які збирають гроші на особисті карткові рахунки, до реєстру волонтерів АТО. Не всі волонтери були зареєстровані до 1 січня 2023 року, і багато хто не знав про існування реєстру та свої права. Тому ця ситуація потребує подальшого вирішення. Центр демократії та верховенства права наразі працює, зокрема, над цим питанням.

Одним із важливих напрямків роботи ЦЕДЕМ є проведення освітніх кампаній та семінарів для волонтерів, а також підготовка аналітичних звітів та рекомендацій для уряду щодо вдосконалення законодавчої бази.

Ще однією значущою проблемою є забезпечення належного рівня координації між різноманітними волонтерськими організаціями та державними структурами. Часто відсутність чітких механізмів взаємодії призводить до

дублювання зусиль або ж, навпаки, до недостатнього охоплення певних напрямків допомоги. Для вирішення цієї проблеми необхідно створити єдину національну платформу для координації волонтерських ініціатив, яка б об'єднала зусилля різних організацій і сприяла більш ефективному розподілу ресурсів.

Крім того, важливо звернути увагу на питання психологічної підтримки волонтерів, особливо тих, хто працює безпосередньо в зонах бойових дій. Високий рівень стресу та постійна небезпека можуть призвести до емоційного вигорання та психічних проблем. Тому необхідно розробити програми психологічної реабілітації та підтримки для волонтерів, які б включали як індивідуальні консультації, так і групові терапевтичні сесії.

Важливим аспектом забезпечення стабільності волонтерського руху є створення умов для підготовки нових кадрів. Це можна досягти шляхом інтеграції волонтерських програм у навчальні заклади та організації стажувань для молоді в існуючих волонтерських організаціях. Такий підхід сприятиме формуванню нових лідерів і забезпечить безперервне оновлення волонтерських команд.

Стажування для молоді в волонтерських організаціях є ефективним методом підготовки нових кадрів, дозволяючи їм ознайомитися з реаліями волонтерства, отримувати наставництво від досвідчених волонтерів та розвивати навички організації подій, комунікацій та лідерства. Важливо, щоб стажування включало як теоретичну, так і практичну частини, надаючи молодим можливість активно долучитися до волонтерських проєктів та бачити конкретні результати своєї роботи.

Таким чином, створення умов для підготовки нових кадрів є ключовим елементом забезпечення стабільності та розвитку волонтерського руху. Інтеграція волонтерських програм у навчальні заклади, організація стажувань для молоді, спеціальні програми підготовки лідерів та обмін досвідом між організаціями – все це сприятиме формуванню нових, ефективних та мотивованих волонтерських команд, здатних реагувати на виклики сьогодення та працювати на благо суспільства.

3.2. Соціальні мережі та медіа як інструменти сучасної активізації волонтерського руху

Соціальні медіа представляють собою групу інтернет-додатків, що базуються на принципах web 2.0 і дають користувачам можливість створювати та обмінюватись контентом [40]. Розглянемо докладніше огляд різних типів онлайн-платформ та їх основних функцій (табл. 3.1)

Тип онлайн-платформи	Опис
Особисті блоги	Сайти або веб-сторінки, де окремі особи або групи публікують статті, думки, роздуми та інший контент.
Мікроблоги	Платформи для коротких повідомлень або статусів, таких як Twitter, де користувачі можуть ділитися короткими оновленнями та посиланнями.
Соціальні мережі	Платформи для спілкування та обміну контентом між користувачами, такі як Facebook, Instagram, LinkedIn.
Відеохостинги	Сайти для розміщення та перегляду відео, такі як YouTube, Vimeo.
Фотосервіси	Платформи для зберігання, публікації та обміну фотографіями, такі як Flickr, Instagram.
Інтернет-форуми	Платформи для обговорення та спілкування на різні теми, такі як Reddit, форумні спільноти.

Таблиця. 3.1 – Типи онлайн-платформ та їх основних функцій

Джерело: розроблено автором

Головною вимогою для соціальних медіа є доступність автора для широкої аудиторії. Тематика комунікації визначається характером конкретного соціального медіа та його контентними можливостями, наприклад, відео контент на YouTube або короткі повідомлення на Twitter.

Вплив соціальних медіа на людей значний, оскільки вони формують живу спільноту, що впливає на сприйняття дійсності і відображає суспільні настрої. Створення особистих блогів, участь у соціальних мережах та привертання уваги громадськості дозволяють вести моніторинг тем і проблем, що стосуються загального інтересу. Спілкування в мережі має свої особливості, такі як оперативність, інтерактивність, швидке поширення інформації та реакції користувачів.

Останнім часом блогінг набув великої популярності, а блогерство стало доступним практично для кожного, хто має що сказати або показати. Блогерство створює платформу для вільного обміну думками та ідеями на різноманітні суспільно важливі теми.

Згідно з висловлюванням дослідниці Л. Городенко, комунікація ставить перед собою певні цілі, які особи прагнуть досягти під час спілкування, включаючи вирішення щоденних завдань [41].

Саме воєнна ситуація в Україні відкрила нові можливості для діяльності блогерів, зокрема у сфері підтримки та ініціатив волонтерства. Блогерський контент відтепер складається з теми війни, включаючи збір, обробку та поширення інформації про ситуацію в Україні, власні думки, враження та спостереження, координацію допомоги армії чи біженцям, а також участь у спільних проєктах. Волонтерство надихнуло блогерів на створення контенту, який був менш ідеалізований, проте надзвичайно функціональний, порівняно зі студійними фото та іншим попереднім контентом.

Комунікативні навички блогерів, їх вміння взаємодіяти з аудиторією і впливати на неї стали невід'ємною складовою волонтерської діяльності. Популярність блогерів як незалежних комунікаторів сприяла реалізації багатьох благородних ініціатив. Їхнє незалежне медійне становище дозволило кожному з них зайняти своє місце у сфері інформаційно-комунікаційних процесів.

Більше ніж актуальним є твердження професора Б. Потятиника, який, враховуючи зростання популярності нових медіа, вказує на те, що "майбутні тренди у другій половині XXI століття пов'язані зі соціальними мережами та відеоблогінгом, такими як YouTube чи Instagram".

Блогерство відкрило новий етап в еволюції журналістики, характеризуючись вищим рівнем авторської незалежності та свободи [42].

Зміни в шоу-бізнесі також відзначаються активною участю українських артистів у благодійних заходах за кордоном, а в Україні вони приступають до волонтерської діяльності. Світові зірки продовжують висловлювати підтримку

України в умовах війни та відкриті до прийому біженців. Наприклад, Тарас Тополя, фронтмен гурту "Антитіла", який сам служив бойовим медиком у Збройних Силах України, закликав свою аудиторію підтримувати країну будь-якими можливими засобами, називаючи кожного, хто приєднується до цієї ініціативи, героєм [43].

Сергій Притула, відомий шоу-мен, також відомий своєю волонтерською діяльністю. Він публікує в соціальних мережах інформацію про волонтерську діяльність, включаючи короткі відеоролики про результати допомоги військовим, постановочні відеозвернення та рубрику "запитуєте-відповідаємо" щодо напрямків волонтерської допомоги [44].

Важливо зазначити, що інформація про волонтерську діяльність стала особливо актуальною з початком війни. Вона дозволяє знаменитостям впливати на громадську думку і демонструє готовність кожного громадянина відстоювати країну.

Інформація про волонтерську діяльність також широко представлена у Львові, зокрема через Волонтерський осередок #Львів_опір, що діє при Науковій бібліотеці ЛНУ імені Івана Франка [45].

Сторінка була заснована 6 серпня 2022 року. Перед цим періодом волонтерська діяльність відображалась через особистий профіль колишнього директора бібліотеки, Василя Кметі [46].

Сторінка "Львів_опір" має різноманітне контентне наповнення, що складається з коротких інформативних дописів, супроводжуваних фотографіями та короткими відео, які показують діяльність осередку.

Цей вміст охоплює різноманітні аспекти волонтерської праці, включаючи розгрузку гуманітарної допомоги, підтримку біженців, представлення малюнків для військових, подяки від учасників конфлікту, співпрацю з іншими громадськими організаціями та відмінні ініціативи, такі як виготовлення штормових сірників або створення маскувальних сіток.

Крім того, сторінка також містить освітню інформацію, таку як поезія Василя Стуса, участь волонтерів у культурних і мистецьких подіях та відзначення Міжнародного дня благодійності.

Діяльність волонтерських організацій і фондів, які стабільно надають допомогу українській армії, також активно висвітлюється у соцмережах. Наприклад, благодійний фонд "Повернись живим" [47] розміщує інформацію про свою діяльність, яка включає роз'яснювальну інформацію, звіти про надану допомогу та фотозвіти.

Схожою є ситуація з громадською організацією "Апостольська чота"[48], чії дії теж активно висвітлюються на сторінці у соцмережі. Тут розміщується інформація про національно-патріотичне виховання, волонтерську діяльність молоді, збір допомоги для ЗСУ та інші ініціативи.

У цілому, соціальні мережі ефективно поширюють ідеї та інформацію про волонтерську діяльність, сприяючи консолідації інтернет-спільноти навколо важливих суспільних проблем.

Таким чином, під час російсько-української війни наша спільнота зазнала трансформації та набула виразних ознак громадянського суспільства. Швидким змінам сприяли новітні медіа-технології, які активно використовувалися під час конфлікту. Використання новітніх медіа-технологій також дозволило прискорити ці процеси.

Соцмережі допомагають ефективно координувати волонтерів та оперативно передавати інформацію про потреби збройних сил. Фото й відео матеріали збільшують увагу до справи, а мотиваційні пости блогерів мобілізують людей долучатися до волонтерства, сприяючи рятуванню життів та об'єднанню зусиль.

Також медіа можуть залучити більше людей до волонтерства через медіа-кампанії, які показують позитивні аспекти, публікацію історій успіху, та поширення інформаційних матеріалів про переваги волонтерства. Також ефективним є залучення знаменитостей і громадських діячів для підтримки волонтерських ініціатив.

ВИСНОВКИ

Історичні передумови розвитку волонтерського руху в Україні відображають складний мозаїчний образ, що поєднує історичну пам'ять та сучасність. Вони формувалися під впливом історичної спадщини, соціальних потрясінь, політичних непокоїв та стрімкого технологічного розвитку, що разом стимулювали громадянський активізм та волонтерську енергію. Цей комплекс факторів інтегрується в структуру громадянського суспільства, відображаючи не лише прагнення громадян до волонтерства, а й підкреслюючи важливість їх консолідації та громадської підтримки для вирішення соціальних викликів країни.

Волонтерство – це не просто акт доброчинності, але й вираз глибоких соціальних зв'язків та взаємодії, що відображає прагнення людей до самовираження та зміни світу навколо себе. Це вияв спільної відповідальності за долю інших та впевненість, що разом ми здатні створити позитивні зміни в суспільстві. Волонтерство створює основи для співпраці та емпатії, спонукаючи нас сприймати проблеми інших як власні та шукати колективні шляхи для їх вирішення. Інституційні засади волонтерського руху в сучасних умовах є основою для його функціонування та розвитку, проте їх недостатня розвиненість часто ускладнює роботу волонтерів і обмежує їхній вплив на суспільство.

Особливості та напрями волонтерства в Україні відображають багатофункціональну картину громадського захисту та підтримки, однак, розмаїття ініціатив часто стикається з відсутністю відповідних ресурсів, нестабільністю правового середовища та необхідністю більш ефективної системної підтримки, що суттєво обмежує їхній потенціал у вирішенні нагальних суспільних проблем та допомозі потребуючим групам населення.

Мотиваційні фактори участі у волонтерстві демонструють, що, крім бажання допомогти, значну роль відіграють і особисті користі від волонтерської діяльності, що не завжди відповідає загальноприйнятому уявленню про безкорисливу допомогу. У світлі цього можна стверджувати, що за багатьма волонтерськими ініціативами часто ховаються не лише добрі наміри, але й

бажання самореалізації, збагачення особистого досвіду та набуття нових навичок, що інколи може призводити до компромісу між допомогою і власними інтересами.

Якщо говорити про проблеми розвитку волонтерського руху в Україні відображають системні недоліки, включаючи фінансові труднощі, неефективну координацію та надмірну бюрократію, які ускладнюють його функціонування та обмежують його вплив на суспільство. Ці проблеми сприяють втраті довіри до волонтерських ініціатив та підірванню їхнього потенціалу для позитивних змін у країні, перетворюючи їх на певний етап морального та етичного занепаду.

Під час повномасштабної війни активізація волонтерського руху стала вражаючим прикладом об'єднання суспільства навколо важливої мети. Широке залучення різноманітних учасників, від блогерів до лікарів, свідчило про надзвичайну солідарність та відданість громадському добру.

Соціальні мережі та медіа, є справжнім каталізатором доброчесних ініціатив. Вони відкривають двері до безмежних можливостей для масового залучення громадян до справи благодійності та підтримки потребних. Кожен пост, репост чи відеоролик стають краплиною у великому океані добра, створюючи хвилі свідомості та активізму. Інформаційна платформа соціальних мереж робить звідти відлуння потребам та ініціативам волонтерів, що збільшує обізнаність та відповідальність громадянства. Разом з тим, ці інструменти надають можливість швидко та ефективно координувати дії, що дозволяє досягати значно більш помітних результатів у розв'язанні соціальних проблем та підтримці тих, хто цього потребує.

Узагальнюючи можна зазначити, що розвиток волонтерського руху в Україні відображає глибокі трансформації у суспільстві, виявляючи зростаючу готовність громадян взяти на себе відповідальність за допомогу тим, хто перебуває у скрутних ситуаціях. Важливо підкреслити, що розвиток волонтерства є не лише індикатором громадянської активності, але й показником соціальної відповідальності та прагнення громадян до покращення умов життя українського суспільства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кожухаренко Л. В. Волонтерський рух у світі й Україні: історія і сьогодення. Харків, 2015. 160 с.
2. Козак О. Добročинність в Україні: до історії становлення і розвитку (X – перша половина XIX ст.) науковий вісник «Гілея». 2016. Вип. 110. С. 22-32.
3. Немченко А. О. Благодійність в Київській Русі, як соціально-культурна засада розвитку благодійної діяльності в Україні. *Вісник НТУУ "КПІ". Політологія. Соціологія. Право : збірник наукових праць*. 2010. № 4 (8). С. 138–141.
4. Лях Т. Л. Соціально-педагогічна діяльність студентських волонтерських груп. Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Луганськ, 2009. 22 с.
5. Рощина Л. О. Соціальна допомога на українських землях в литовсько-польську добу. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2009. № 4. С. 117-123.
6. Максимович М. В. Православні міські братства кінця XVI – першої половини XVII ст. крізь парадигму волонтерського руху (з історії становлення громадянського суспільства в Україні). Харків, 2015. 160 с. С. 107–111.
7. Чупрій Л. Благодійництво у сфері збереження та популяризації історико-культурної спадщини. 2010. Вип. 20. С. 227–236. С. 229.
8. Моргай Л. Історія становлення соціальної роботи в Україні. Соціальна робота та соціальна освіта. 2019. № 2. С. 33–38.
9. Anheier H. Volunteering in Cross-National Perspective: Initial Comparisons / H. Anheier, L. Salamon // Working Papers of the Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project. Baltimore: The Johns Hopkins Center for Civil Society Studies, 2001. № 10. 20 p.
10. INVOLVE (Involvement of third country nationals in volunteering as a means of better integration): final project report. European Volunteer Centre. 2006. 61 p. URL: <http://www.ivr.org.uk/images/stories/Institute-of-Volunteering> Research/Migrated-Resources/Documents/I/INVOLVEreportEN.pdf.

11. Beigbeder Y. The Role and Status of International Humanitarian Volunteers and Organisations: The Right and Duty to Humanitarian Assistance. Dordrecht, Boston, London : Martinus Nijhoff. 1991. 414 p.

12. Трубнікова О. А. Волонтерство як форма соціальної активності особистості. *Актуальні проблеми психології*. Т. 7. Вип. 20. Ч. 2. С. 205–209.

13. Sherraden M. S., Lough B. J., Moore McBride A. Effects of International Volunteering and Service: Individual and Institutional Predictors. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*. 2008. № 19. P. 395–421.

14. Павлюк К. С. Волонтерський рух: зарубіжний досвід та вітчизняні практики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 13–14. С. 87–93.

15. FÖJ – Freiwilliges Ökologisches Jahr. Bundesfreiwilligendienst (BFD) - FSJ: Stellen, Bewerbung, Gehalt. URL: <https://www.bundes-freiwilligendienst.de/fsj-freiwilliges-soziales-jahr/freiwilliges-oekologisches-jahr-foej>

16. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 р. № 3236-VI : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>

17. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 р. № 5073-VI : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>

18. Про внесення змін до деяких законів України щодо волонтерської діяльності : Закон України від 05.03.2015 р. № 246-VIII : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-19>

19. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI : станом на 27 лип. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>

20. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012 р. № 5073-VI : станом на 23 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>

21. Про внесення змін до Закону України "Про волонтерську діяльність" щодо підтримки волонтерської діяльності : Закон України від 15.08.2022 р. № 2519-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2519-20>

22. Лібанова Е. Потрібно стимулювати економію. Дзеркало тижня. URL: http://gazeta.zn.ua/socium/ella-libanova-nuzhno-stimulirovat-ekonomiyu-_.html

23. Horielov D.M., Korniiievskiyi O.A. Volonterskyi rukh: svitovyi dosvid ta ukraïnski gromadyanski praktyky: analitychna dopovid' [Volunteerism: world experience and Ukrainian civil practice: analytical report]. Kyiv, 2015, 36 p.

24. Лях Т. Л. Волонтерство як суспільний феномен. *Проблеми педагогічних технологій* : зб. наук. пр. 2004. №3. С. 139-144.

25. Лях Т. Л. Мотивація до волонтерської діяльності. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2012. №22. С. 84-91.

26. Юрченко І. В. Мотиваційні аспекти волонтерської діяльності. *Соціальні виміри суспільства*. 2009. №1. С. 361-368.

27. Вайнілович Н. А. Чинники формування мотивації людини до здійснення волонтерської діяльності. Київ. 2012. №2. С. 53-59.

28. Матвієнко Л. І. Особистість волонтера у психологічному вимірі: ціннісно-мотивацій аспект (надання соціальних послуг вразливим верствам населення). 2016. №1. С. 50-59.

29. Кудринська Л. А. Волонтерська праця: суть, функціонування, специфіка. 2006. №5. С. 15-22.

30. Cnaan R. A., Goldberg R. S. Measuring Motivation to Volunteer in Human Services. *The Journal of Applied Behavioral Science*. 1991. Режим доступу: <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0021886391273003>

31. Резнік О. Залученість українців до волонтерської діяльності під час повномасштабної війни. Головна - Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/article/oleksandr-reznik-zaluchenist-ukraintsiv-do-volonterskoi-diyalnosti-pid-chas-povnomasshtabnoi-viyini>

32. Дуже важливі люди. NV називає 10 ефективних і потужних волонтерських організацій, що наближають перемогу. ЗОЖ – НВ ЛАЙФ. URL: <https://life.nv.ua/ukr/socium/10-naypotuzhnishih-organizaciy-volonteri-ukrajini-yaki-dopomagayut-zsu-ta-civilnim-pid-chas-viyni-50373671.html>

33. Кир'янова О.В., Савін О.В. Управління комунікацією у волонтерських та соціальних проєктах. *Формування ефективної системи управління публічного адміністрування в умовах транзитивної економіки* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (21 вересня 2022 р.). Київ. 2022. С. 314–316.

34. Шандар А.М., Заволович Я.Ю. Роль волонтерства в контексті розв'язання соціальних проблем: кейс України. *Підприємництво під час війни в Україні: виклики та можливості* : зб. тез доповідей міжнар. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 20 листопада 2023 р.). Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2023. С. 129–131.

35. Волонтерська Платформа. Волонтерська Платформа. URL: <https://platforma.volunteer.country/>

36. Швидкий пошук допомоги в Україні | Паляниця.Інфо. Швидкий пошук допомоги в Україні | Паляниця. Інфо. URL: <https://palyanytsya.info/>

37. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо сприяння розвитку волонтерської діяльності та діяльності неприбуткових установ та організацій в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України : Закон України від 15.08.2022 р. № 2520-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2520-20#Text>

38. В Житомирі дві сестри зі своїми дітьми пошили майже 40 тисяч балаклав для ЗСУ. Суспільне | Новини. URL: <https://suspilne.media/zhytomyr/322372-dvi-sestri-zi-svoimi-ditmi-v-zitomiri-vid-lutogo-posili-majze-40-tisac-balaklav-dla-zsu/>

39. Волонтерство за рік повномасштабної війни: як небайдужі громадяни формують надійний тил для захисників України. LexInform: Правові та юридичні новини, юридична практика, коментарі. URL: <https://lexinform.com.ua/v->

ukraini/volonterstvo-za-rik-povnomasshtabnoyi-vijny-yak-nebajduzhi-gromadyany-formuyut-nadijnyj-tyl-dlya-zahysnykiv-ukrayiny/

40. Кобак, Х. «Київ взяти нереально, – Тарас Тополя про місто-фортецю і тероборону в ексклюзивному інтерв'ю»: URL: https://showbiz.24tv.ua/kiyiv-vzyati-nerealnotaras-topolya-pro-misto-fortetsyu-teroboronu_n1912338

41. Львів_опір: URL: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100084299022902>

42. Онищенко, О. С, Горовий, В. М, та Попик, В. Ф. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства, НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І.Вернадського, К., 2013. 220 с.

43. Повернись живим. URL: <https://www.facebook.com/backandalive>

44. Потятиник. Б. Інтернет-журналістика : навч. посіб. ПАІС, 2010. Львів, 246 с.

45. Потятиник Б. В. «4 етапи розвитку нових медіа». URL: <http://www.mediakrytyka.info/ohlyady-analytika/4-etapy-rozvytku-novykh-media.html>.

46. Припула С. Д «Збір на «Рій помсти 24\7»»: URL: <https://www.facebook.com/serhiyprytula/following>

47. Roguski A. Zrozumieć social media. Wydawnictwo Onepress. 2020. 296 s.

48. Rushkoff D. Get Back in the Box: Innovation from the Inside – HarperBusiness, 2005. 336 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця до проєкту «Закон України «Про внесення змін до Закону України
«Про волонтерську діяльність»»
(щодо розвитку громадянського суспільства в Україні та підтримки
волонтерського руху)

Чинна редакція	Редакція з урахуванням запропонованих змін
Закону України «Про волонтерську діяльність»	
Стаття 1. Волонтерська діяльність та основні засади її провадження 1. <u>Волонтерська діяльність – добровільна, безкорислива, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом надання волонтерської допомоги.</u> Волонтерська допомога – роботи та послуги, що безоплатно виконуються і надаються волонтерами та волонтерськими організаціями. Волонтерська діяльність є формою благодійництва. Безоплатне виконання робіт або надання послуг особами, що має <u>одноразовий характер або здійснюється на основі сімейних, дружніх чи сусідських відносин</u>, не є волонтерською діяльністю. 2. Волонтерська діяльність ґрунтується на принципах законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності, <u>безкорисливості, неприбутковості.</u>	Стаття 1. Волонтерська діяльність та основні засади її провадження 1. Волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована діяльність, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом надання допомоги без очікування фінансової винагороди. Волонтерська допомога – роботи та послуги, що безоплатно виконуються і надаються волонтерами та волонтерськими організаціями. Волонтерська діяльність є формою благодійництва. Безоплатне виконання робіт або надання послуг особами, що здійснюється на основі сімейних, дружніх чи сусідських відносин, не є волонтерською діяльністю. 2. Волонтерська діяльність ґрунтується на принципах законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності.
Стаття 3. Реалізація державної політики у сфері волонтерської діяльності 3. Центральний орган виконавчої влади у сфері волонтерської діяльності: реалізує державну політику у сфері	Стаття 3. Реалізація державної політики у сфері волонтерської діяльності 3. Центральний орган виконавчої влади у сфері волонтерської діяльності:

волонтерської діяльності; <u>надає в установленому цим Законом порядку юридичним особам статус волонтерської організації та приймає рішення про позбавлення волонтерської організації цього статусу;</u> розміщує на своєму веб-сайті інформацію про волонтерські організації, їх місцезнаходження, поштову адресу, номери засобів зв'язку, а також, за наявності, адреси офіційного веб-сайту в мережі Інтернет та електронної пошти; затверджує методичні рекомендації з підготовки волонтерів за різними напрямками волонтерської діяльності; затверджує примірний зразок посвідчення волонтера; звертається до суду з позовом про позбавлення юридичної особи статусу волонтерської організації за порушення законодавства у сфері волонтерської діяльності; здійснює міжнародне співробітництво з питань волонтерської діяльності, узагальнює і поширює практику роботи в цій сфері.	реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності; абзац другий частини третьої виключити розміщує на своєму веб-сайті інформацію про волонтерські організації, їх місцезнаходження, поштову адресу, номери засобів зв'язку, а також, за наявності, адреси офіційного веб-сайту в мережі Інтернет та електронної пошти; затверджує методичні рекомендації з підготовки волонтерів за різними напрямками волонтерської діяльності; затверджує примірний зразок посвідчення волонтера; звертається до суду з позовом про позбавлення юридичної особи статусу волонтерської організації за порушення законодавства у сфері волонтерської діяльності; здійснює міжнародне співробітництво з питань волонтерської діяльності, узагальнює і поширює практику роботи в цій сфері.
Стаття 4. Доступ до інформації про волонтерську діяльність 1. Інформація про прийняті <u>центральною виконавчою владою у сфері волонтерської діяльності</u> рішення щодо надання юридичним особам статусу волонтерських організацій або про позбавлення волонтерських організацій цього статусу оприлюднюється на його офіційному веб-сайті невідкладно, але не пізніше трьох робочих днів з дня прийняття відповідного рішення.	Стаття 4. Доступ до інформації про волонтерську діяльність 1. Інформація про прийняті відповідним органом виконавчої влади рішення щодо надання юридичним особам статусу волонтерських організацій або про позбавлення волонтерських організацій цього статусу оприлюднюється на його офіційному веб-сайті невідкладно, але не пізніше трьох робочих днів з дня прийняття відповідного рішення.
Стаття 6. Порядок надання та позбавлення юридичних осіб статусу волонтерської організації	Стаття 6. Порядок надання та позбавлення юридичних осіб статусу волонтерської організації

1. Надання юридичній особі статусу волонтерської організації здійснюється <u>центральною органом виконавчої влади у сфері волонтерської діяльності на підставі письмової заяви від імені цієї юридичної особи.</u> У заяві зазначаються: назва юридичної особи, яка бажає отримати статус волонтерської організації, її місцезнаходження, поштова адреса, номери засобів зв'язку, а також, за наявності, адреси офіційного веб-сайту в мережі Інтернет, електронної пошти. До заяви також додаються витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців і копія статуту (положення) юридичної особи. Витребування інших відомостей та документів, не передбачених цією статтею, забороняється. Надання статусу волонтерської організації здійснюється на безоплатній основі. 5. <u>Центральний орган виконавчої влади у сфері волонтерської діяльності</u> приймає рішення про позбавлення юридичної особи статусу волонтерської організації на підставі відповідної письмової заяви від імені цієї юридичної особи, припинення такої юридичної особи або на підставі рішення суду про позбавлення її статусу волонтерської організації у зв'язку з порушенням законодавства у сфері волонтерської діяльності.	1. Надання юридичній особі статусу волонтерської організації здійснюється органом виконавчої влади, що здійснює реєстрацію неприбуткових організацій, на підставі письмової заяви від імені цієї юридичної особи, якщо вона вже є зареєстрованою або на підставі статутних документів на момент реєстрації новоствореної організації. У заяві зазначаються: назва юридичної особи, яка бажає отримати статус волонтерської організації, її місцезнаходження, поштова адреса, номери засобів зв'язку, а також, за наявності, адреси офіційного веб-сайту в мережі Інтернет, електронної пошти. До заяви також додаються витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців і копія статуту (положення) юридичної особи. Витребування інших відомостей та документів, не передбачених цією статтею, забороняється. Надання статусу волонтерської організації здійснюється на безоплатній основі. 5. Орган виконавчої влади, що здійснює реєстрацію неприбуткових організацій приймає рішення про позбавлення юридичної особи статусу волонтерської організації на підставі відповідної письмової заяви від імені цієї юридичної особи, припинення такої юридичної особи або на підставі рішення суду про позбавлення її статусу волонтерської організації у зв'язку з порушенням законодавства у сфері волонтерської діяльності.
Стаття 11. Відшкодування витрат, пов'язаних з наданням волонтерської допомоги 1. Волонтерам для провадження волонтерської діяльності відшкодовуються витрати на відрядження на території України та за кордон у межах норм відшкодування витрат на відрядження, встановлених для державних службовців і працівників	Стаття 11. Відшкодування витрат, пов'язаних з наданням волонтерської допомоги 1. Волонтерам для провадження волонтерської діяльності відшкодовуються витрати на відрядження на території України та за кордон у межах норм відшкодування витрат на відрядження, встановлених для державних службовців і працівників

підприємств, установ та організацій, що повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів. <u>Волонтеру відшкодовуються підтверджені документами:</u> <u>витрати на проїзд (включаючи перевезення багажу) до місця здійснення волонтерської діяльності;</u> <u>витрати на харчування, коли волонтерська діяльність триває більше 4 годин на добу;</u> <u>витрати на проживання у разі відрядження волонтера до іншого населеного пункту для провадження волонтерської діяльності, що триватиме більше 8 годин;</u> <u>витрати на поштові та телефонні послуги, якщо волонтер здійснює волонтерську діяльність поза межами місцезнаходження волонтерської організації;</u> <u>витрати на проведення медичного огляду, вакцинації та інших лікувально-профілактичних заходів, безпосередньо пов'язаних з наданням волонтерської допомоги.</u>	підприємств, установ та організацій, що повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів. Волонтеру відшкодовуються підтверджені документами всі витрати, понесені ними в процесі волонтерської діяльності, які попередньо визначено у договорі про провадження волонтерської діяльності.
---	--

Таблиця створена автором на основі створеного документу народними депутатами України (Едуард Леонов, Ігор Сабій, Ігор Мірошніченко, Андрій Ілленко, Олександр Мирний, Руслан Зелик, Олексій Кайда, Ігор Янків та Андрій Тягнибок)

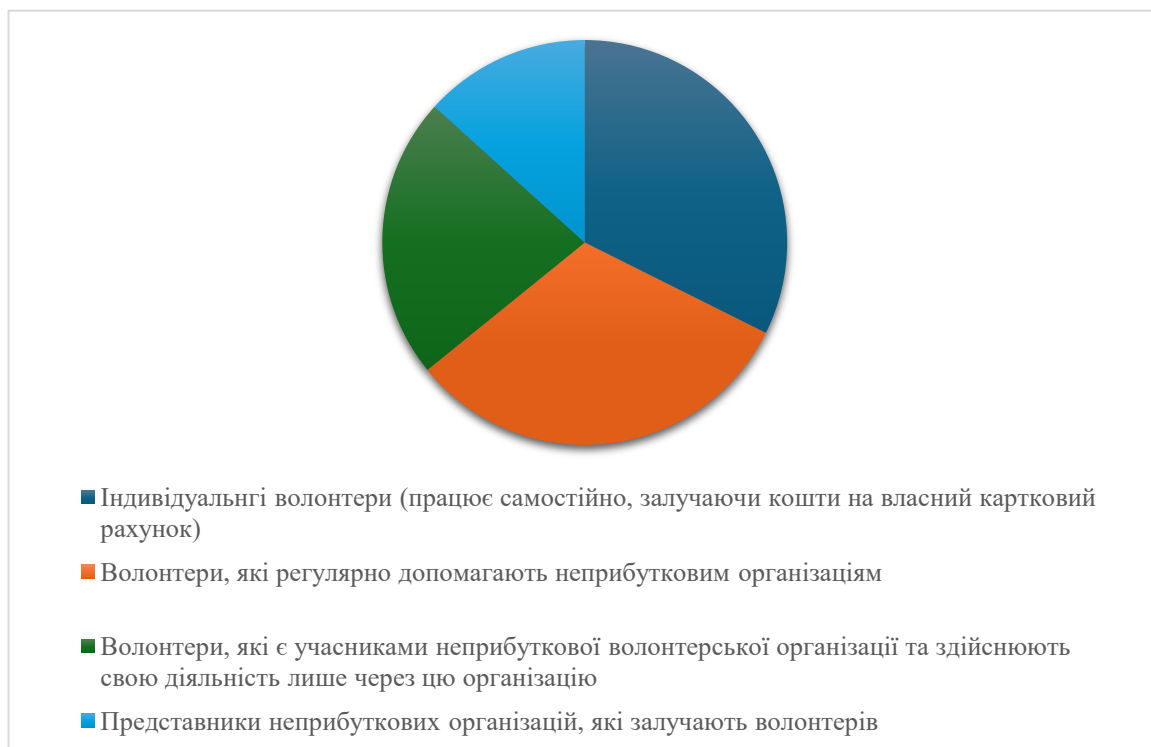

Рис. 4.1. - Метод та сфера волонтерської діяльності громадян у 2023 році
Джерело: створено автором за особистим аналізом

Ім'я користувача: Соціоекономіки та управління персоналом Кицак Та...	ID перевірки: 1016284367
Дата перевірки: 26.05.2024 18:27:19 EEST	Тип перевірки: Doc vs Internet + Library
Дата звіту: 27.05.2024 10:08:57 EEST	ID користувача: 100005733

Назва документа: КБР_Стрілець_плагіат

Кількість сторінок: 47 Кількість слів: 10364 Кількість символів: 81787 Розмір файлу: 208.82 KB ID файлу: 101607822

5.89% Схожість

Найбільша схожість: 1.09% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1015666155)

5.19% Джерела з Інтернету	201	Сторінка 49
3.19% Джерела з Бібліотеки	284	Сторінка 51

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 1